

ҚҰРБАН АЙТ КҮНДЕРІ ОРНЫНАН АЛЫНДЫ

МЕНИҢ ОЙЫМША, МИНИСТРЛЕРДІҢ ОРЫНДАРЫНАН ЖИІ АУЫСАТЫНЫНА ЕТІМІЗ ҮЙРЕНІП КЕТКЕН ЖОҚ. ӨЙТКЕНІ БІЗ СОЛАР ОРНЫНАН ҚАШАН АЛЫНАР ЕКЕН ДЕП КҮТІП ЖҮРГЕНДЕЙ БОЛАМЫЗ. ОЛАЙ ДЕУІМНІҢ БАСТЫ СЕБЕБІ - ОРНЫНАН АЛЫНЫП ЖАТҚАН МИНИСТРЛЕРДІҢ БАСҚАРЫП ОТЫРҒАН САЛАСЫНДА КЕМШІЛІКТЕР МЕН ҚАЙШЫЛЫҚТАР, АЛ ЖЕКЕ БАСТАРЫНДА ЖАУАПКЕРШІЛІК ПЕН БІЛІКТІЛІК САПАСЫ КЕМШІН ЕКЕНІ АЙТЫЛЫП ЖАТАДЫ. ОЛАР МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ СЕНІМ БІЛДІРІП ТАПСЫРҒАН САЛАНЫ ТАЛАП ҮДЕСІНЕН КӨРСЕТЕ АЛМАЙДЫ. СОНДЫҚТАН БОЛАР, ТІПТІ, ҚҰРБАН АЙТ МЕРЕКЕСІ КҮНДЕРІНЕ ҚАРАМАСТАН ПРЕЗИДЕНТТІҢ ОЛАРДЫ ОРНЫНАН ТАЙДЫРУЫ.

Бұл жолы Руслан Жақсылықов министр қызметінен босатылды. Неге? - деген сұрақтар қойылмады. Себебі Қорғаныс министрлігіндегі болып жатқан жағдайлар ел назарында еді... 2022 жылдың Қаңтар оқиғасында Ұлан әскерін басқарып, алаңда ширақ, батыл істерімен көзге түскен Жақсылықов туралы Неге. Кз сайты: сарбаздардың арасында өзі жүрген - деп жазады. Дикий Арман сияқтыларды ұстауда ерлік те көрсеткен. Осыдан кейін Қорғаныс министрі болып тағайындалған Жақсылықов туралы журналистер қауымы аз жазған

27 жас аралығындағы 20 мыңнан астам азамат шақырылады. Қуанып, «отанымды қорғауды үйренемін» - деп барған жас сарбаздардың белгісіз себептермен көз жұмуы жиілеп кеткені белгілі. Жазылып та, айтылып та, көрсетіліп те жатыр. «Астана ақшамы»-ның (2.11.24.) «Әскердегі әлімжеттік» туралы мақала дерегінше, соңғы үш жылда Қазақстанда 270 әскери қызметкер қайтыс болған. Ал соңғы төрт жылда әскерде 86 суицид тіркелген, 20 әскери қызметкер өзіне қол салуға оқталған. Кейінгі 3 жыл 9 айда Ұлттық ұлан қатарында

қалады, басын ұрып алады немесе өзін-өзі атып жібереді» деген сияқты себептер.

Экс-қорғаныс министрі Жақсылықов туралы ел аузындағы пікірлердің бірі - оның қазақшаны шала білуі. Тағы да Неге қз.-тің жазбасынан. «Естеріңізде болса, әріптесіміз Бақытнұр Әлібайдың сұрағына жауабы: «Неге сөйлемейміз, қазақпыз ғой. Немене, журналистер өкпеледі ме? Ә-ә-ә, қазақтарда бір мақал бар, «өкпелесең көшіп кет», ых-ых-ых...жарай ма?»

Қазақша бұлайша сөйлеуі генералдың мінезінің арсың-гүрсің, ұр да жық шалақазақ екенін байқатқандай... Ау, әскери адамға тән байсалдылық қайда? Бұл экс-министрдің портретінің бір ғана штрихы. Сол штрихтың өзі Қорғаныс жүйесін басқарып отырған адамның біліктілігін, саяси сауаттылығынан хабар бергендей... Ана тілін білмеу идеологиялық сауатсыздық қана емес, өз елінің тілін білмеу - саяси сауатсыздық. Әсіресе қорғаныс министріне...

Кеткен адамның кемшілігін тізбелей беру дұрыс емес, әрине. Бірақ қазір ғана орнынан кеткен министрдің де, одан бұрынғылары да елдің қорғаныс қабілетін жақсартып, тындырғандары шамалы. Бәрінің

орнында бықсыған коррупциялық шала қалды. Әлеуметтік желіде гу-гу... Нәтижесі: Қазақстан әскерінің әлеуеті төмендеп жатыр. Қорғаныс жүйесін жаңартуға құйылып жатқан миллиардтаған қаржының тиімділігі белгісіз. Әскерімізде не жаңарды: киім бе, техника ма, әлде қару-жарақ па, мүмкін тамақ құнарлы болып немесе әскерилердің жалақысы өсті ме?..

Қазіргі тұрақсыз геосаяси жағдай мынау... Ұлыбританиямен қарым-қатынас орнатып жатқанымыздан секемденіп қалған солтүстік көршіміз анау - Канделаки қызын бізге қарай «сайратып» қойған.

Жаңадан келген Қорғаныс министрі Дәурен Қосанов халық пен президент сенімін ақтайтын, елдің қорғаны бола алатын қабілетті әскер дайындауға барын салады деген ойдамыз. Журналистердің сұрақтары бар ғой «100 күн сізге не өзгеріс әкелді?» деген. 100 күнде әскер өзгере қоймас, дегенмен жағымды жаңалықтар алда болсын! - дегіміз келеді.

Баян ТАҢАТАРОВА

жоқ. Оның әскери білімімен қатар педагогика ғылымдарының кандидаты деген атағы да бар екен. Жауынгерлерді тәрбиелеуге ынтасы болса - білімі жетерлік екен.

Қазақстанда әскер қатарына жыл сайын 18-

борышын атқарып жүрген 11 сарбаз мерт болған». Жауапқа тартылып жатқан жауапты жан бірен-саран... Еңіреген ата-ана күзіретті орындардың есігін тоздыруда... Ең түсініксіз жері, мерт болған сарбаздардың бәрі «құлап

БАСПАСӨЗ - 2025

«АЛАТАУ» қоғамдық-саяси газетіне
жазылу жүріп жатыр

ЖАЗЫЛУ БАҒАСЫ:

редакция арқылы

6 айға – 2 106 теңге.

қала және ауыл тұрғындары үшін "Қазпошта" арқылы

6 айға – 2636,40 теңге.

заңды тұлға үшін

6 айға – 4 172,48 теңге.

Жетісу облысы бойынша жазылуы индексі: 15534

Продолжается подписка

на общественно-политическую газету «АЛАТАУ»

ЦЕНА ПОДПИСКИ:

для городского и сельского населения через "Казпочту"

на 6 месяцев – 2 350,40 тенге.

для юридического лица

на 6 месяцев – 3 886,48 тенге.

Подписной индекс для других регионов РК: 65534

ҚЫСҚА ДА НҰСҚА

ҚОРҒАНЫС МИНИСТРІ АУЫСТЫ

Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың Жарлығымен Руслан Жақсылықов Қазақстан Республикасының Қорғаныс министрі қызметінен босатылды. Ол бұл лауазымды 2022 жылдың 19 қаңтарынан бастап атқарып келген еді.

Оның орнына осы салада ұзақ жылдық тәжірибесімен танылған генерал-лейтенант Дәурен Жұматайұлы Қосанов тағайындалды. Бұл тағайындау туралы Ақорданың баспасөз қызметі хабарлады.

ҚАТЕРЛІ ІСІКТІ ХИРУРГИЯЛЫҚ ЕМДЕУДІҢ ЖАҢА ӨДІСТЕРІ ЕНГІЗІЛУДЕ

Қазақстанда жыл сайын 20 өңірлік және 2 ұлттық онкологиялық орталықта 57 мыңнан астам хирургиялық көмек көрсетіледі. Оның 20%-ын күрделілігі III-IV санаттағы операциялар құрайды. Бұл туралы ОКҚ алаңында өткен баспасөз мәслихатында ҚазОПҒЗИ басқарма төрағасы Ербол Бекмұхамбетов мәлімдеді.

АУЫЛДАР ЖОҒАРЫ ЖЫЛДАМДЫҚТЫ ИНТЕРНЕТКЕ ҚОСЫЛАДЫ

ҚР Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі мен «Қазақтелеком» АҚ 3000-нан астам ауылды интернетке қосу туралы инвестициялық келісім жасасты. Қол қойылған мәміленің арқасында талшықты-оптикалық байланыс желісін салу жобасын іске асыру жоспардан бір жыл ерте – 2026 жылдың соңына дейін аяқталады. Ал шалғай аудандардағы байланыс 2027 жылдың соңына дейін жерсеріктік байланыс арналарымен қамтамасыз етілмек, деп хабарлайды ведомствоның баспасөз қызметі.

3 ӘЛЕУМЕТТІК НЫСАН ІСКЕ ҚОСЫЛДЫ

Жетісу облысының Алакөл ауданында өңірдегі үшінші Белсенді ұзақ өмір сүру орталығы ашылды. Сонымен қатар, Қаратал ауданының 2 ауылында қос бірдей жаңа нысан іске қосылды. Атап айтқанда Айту би ауылдық округіне қарасты Көкпекті ауылында мәдениет үйі есігін айқара ашса, Кәлпе ауылында демеушілердің көмегімен тұрғызылған, ішінде қосымша бокс залы бар үстел теннисі орталығы іске қосылды.

ЖЕТІСУДАҒЫ ШОМЫЛУ МАУСЫМЫ

Жетісу облысы Төтенше жағдайлар департаментінің қызметкерлері жергілікті атқарушы органдармен, полициямен және еріктілермен бірлесіп, су жағаларында профилактикалық рейдтер мен түсіндіру жұмыстарын белсенді жүргізуде.

Жедел мәліметке сәйкес, 2025 жылдың басынан бері облыс аумағындағы су айдындарында 1 адам суға батып кетті, бұл оқиға шомылу маусымымен байланысты емес. Суға кеткендердің арасында 1 бала бар, алайда шомылу маусымы басталғалы балалар арасында өлім жағдайлары тіркелген жоқ.

Жалпы көрсеткіш бойынша жыл басынан бері облыс құтқарушылары 27 адамды ажалдан арашалап қалды. Әкімшілік тәжірибе бойынша су айдындарында қауіпсіздік ережелерін бұзғаны үшін 412-бапқа сәйкес 2 адам жауапкершілікке тартылып, жалпы сомасы 13 762 теңге айыппұл салынды.

ТАЛДЫҚОРҒАНДА ИНТЕРНЕТ АЛАЯҚТАР СОТТАЛДЫ

Талдықорғанда қазақстандықтарды 80 миллион теңгеден астам сомаға алдаған интернет-алаяқтар тобына қатысты үкім шықты. Тергеу материалдарына сәйкес, төрт азаматқа алаяқтық жасады деген айып тағылған. Олар алдын ала сөз байласу арқылы, ақпараттық жүйе пайдаланушыларының сеніміне кіріп, бірнеше мәрте қылмыстық топпен заңсыз (ҚР ҚК 28-бабы 5-бөлігі, 190-бабы 4-бөлігі 1-тармағы, 262-бабы 2-бөлігі) әрекетке барған. Қылмыстық іс Талдықорған қалалық сотында қаралды. Сот анықтағандай, айыпталушылардың қылмыстық әрекеттері 2023 жылдың қазанынан 2024 жылдың шілдесіне дейінгі аралықта жасалған.

Жетісу облыстық сотының баспасөз қызметінің хабарлауынша айыпталушыларға орташа қауіпсіздік мекемелерінде 4 жыл бас бостандығынан айыру жазасы тағайындалған. Бірақ сот үкімі әлі заңды күшіне енген.

(Ақпараттар ашық дереккөздерден алынды)

«ОРТАЛЫҚ АЗИЯ - ҚЫТАЙ» САММИТІ ӨТПЕК

16-17 маусым күндері Қазақстан мен Қытай арасындағы ынтымақтастық жаңа серпін алмақ. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың шақыруымен Қытай Халық Республикасының Президенті Си Цзинь-пин Қазақстанға ресми сапармен келеді.

Бұл туралы ресми ақпаратта: «Сапар барысында жоғары деңгейдегі екіжақты кездесулер өткізу жоспарланып отыр. Сондай-ақ екі ел арасындағы жан-жақты стратегиялық серіктестікті одан әрі нығайту мәселелері талқыланады», - дейді Ақорда баспасөз қызметі.

17 маусымда Астанада аймақтағы мемлекеттер басшыларының қатысуымен екінші «Орталық Азия – Қытай» саммиті өтеді.

БАТЫР АНАЛАРҒА «АЛТЫН АЛҚА» МЕН «КҮМІС АЛҚА» ТАБЫСТАЛДЫ

Талдықорған қаласының Салтанат сарайында ерекше ықыласқа толы салтанатты шара өтті. Қала әкімі Ернат Бәзіл 12 батыр анаға Қазақстан Республикасының мемлекеттік наградаларын – «Алтын алқа» мен «Күміс алқаны» салтанатты түрде табыстады.

Қала әкімінің қабылдауында алтын құрсақты аналарға құрмет көрсетіліп, еліміздің демографиясына қосқан үлестері үшін алғыс білдірілді. ҚР Президентінің 2025 жылғы 28 сәуірдегі №862 Жарлығы негізінде екі ана – Ұлжалғас пен Жанар – «Алтын алқа» иегері атанды. Қос ана да 1986 жылы дүниеге келген, яғни бұл құрметке лайық болу үшін кемінде жеті бала тәрбиелеп отырған жандар.

Сондай-ақ, «Күміс алқа» төсбелгісі он анаға табысталды. Олардың ішінде ең үлкені 1982 жылғы, ал ең жасы – 1993 жылы туған. Бұл көрсеткіш елдің жас аналар арасындағы демографиялық белсенділігін де айғақтайды.

Марапаттау барысында қала әкімі Ернат Бәзіл отбасы құндылығының мемлекет болашағы үшін аса маңызды екенін атап өтті: «Қоғамда отбасы құндылықтары маңызды рөл атқарады. Отбасында тағылымды тәрбие алып өскен бала ертеңгі күні мемлекеттің дамуына өз үлесін қосатыны сөзсіз. Сол болашақтың негізін қалап отырған – сіздер, аяулы аналар. Шаңырақтарыңызға бақ-береке, өсіріп отырған ұл-қыздарыңыз үміттеріңізді ақтасын», – деді қала басшысы.

Қазіргі таңда Талдықорған қаласында 200 мыңнан астам адам тұрады. Соның ішінде 6 мыңнан астамы көпбалалы аналар. Бұл дерек өңірдегі отбасылық институттың әлеуеті жоғары екенін көрсетеді. Әлеуметтік қолдаулар мен құрметтің дәлелі ретінде мұндай марапаттар аналардың рухын көтеріп, қоғамдағы рөлін бекемдей түсетіні анық.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ЕСКЕЛДІ АУДАНЫ

ЖАҢА СУ ЭЛЕКТР СТАНЦИЯСЫ ІСКЕ ҚОСЫЛДЫ

Жетісу облысында жаңартылатын энергия көздерінің қатары тағы бір маңызды нысанмен толықты. Ескелді ауданындағы Қора өзенінде салынған жаңа су электр станциясы – өңірдегі 18-ші жаңартылған энергия көздері (ЖЭК) нысаны. Қуаттылығы жылына 26 мегаватт болатын бұл станция облыстың энергетикалық әлеуетін арттырып, тұрақты даму бағытындағы маңызды қадамға айналып отыр.

Салтанатты ашылу рәсімі кезінде алдымен жобаның құрылыс барысы жайлы арнайы бейнефильм көрсетіліп, ҚР Энергетика министрінің орынбасары Сұңғат Есімхановтың бейнеқұттықтауы жарияланды. Шараға қатысқан жобаны жүзеге асырушы «Қора ГЭС-2» ЖШС директоры М.Туменов пен құрылтайшы компания – «АСПМК-519» ЖШС бас директоры А.Сычев өз сөздерінде мемлекеттік қолдау мен бизнестің әріптестігіне тоқталып, энергетика саласына қосар үлестерін одан әрі арттыруға ниетті екендерін білдірді. Сонымен қатар, облыстың құрылған күні мен Құрбан айт мерекесіне орай Текелі қаласындағы саябақтың реконструкциялануына А.Сычев 50 млн. қаражат бөлетінін жеткізді.

Станцияны символдық түрде іске қосу үшін қызыл тетік басылып, қонақтар нысан ішін аралап көрді. ГЭС бастығы Ілияс Хамитовтың айтуынша, құрылыс жұмыстары 2021 жылы басталып, жобаның жалпы құны 10,5 миллиард теңгені құраған. Құрылыс кезеңінде 300-ге жуық адам жұмыс істесе, қазіргі таңда станцияда 21 маман тұрақты жұмыс істейді. Австриялық GLOBAL Hydro компаниясының заманауи жабдықтарымен қамтылған ГЭС тоқтаусыз жұмыс істеуі үшін 12 мың текше метрлік су бөгітмен жабдықталған.

Бүгінде Жетісу облысында белгіленген қуаттылығы 225,4 МВт болатын 17 ЖЭК нысаны жұмыс істеп тұр. Қора өзеніндегі бұл жаңа станция – өңірлік энергетика инфрақұрылымын нығайтуға бағытталған кезекті қадам. Тағы бір айта кетерлігі, облыста жыл соңына дейін жалпы құны 10,4 миллиард теңгені құрайтын және қуаттылығы 20,6 МВт болатын тағы екі су электр станциясының құрылысы аяқталуы жоспарланған.

2025 жылдың басынан бері облыста 247,3 миллион кВт/сағ электр энергиясы өндірілсе, оның 191,8 миллион кВт/сағ-ы жаңартылған энергия көздерінен алынған. Бұл көрсеткіш өткен жылмен салыстырғанда 16 пайызға артық. Жаңа ГЭС-тің іске қосылуы – өңірдің «жасыл» экономикаға көшу жолындағы маңызды жетістігі болып табылады.

Гүлнұр БАЙМҰХАН

ИМАМДАРДЫҢ БІЛІМІ ЖЕТІЛДІРІЛДІ

Жетісу облысында Қазақстан мұсылмандары діни басқармасының Діни оқу-ағарту бөлімі ұйымдастырған имамдарға арналған білім жетілдіру семинары табысты аяқталды. Мамыр айының 19-ынан 31-і аралығында өткен курсқа Көксу, Ескелді, Қаратал аудандарының дін қызметкерлері қатысты.

Екі аптаға созылған семинар аясында дін қызметкерлері фикһ, ақида, Құран, қабылданған құжаттар және өзге де бағыттар бойынша білімдерін жетілдірді. Семинар барысында имамдар теориялық және практикалық сабақтар арқылы білімдерін нығайтып, діни қызметтің түрлі салаларында тәжірибе алмасты.

Жетісу облысы бойынша діни оқу-ағарту бағытымен ұйымдастырылған 12 күндік Имамдардың білімін жетілдіру курсы ары қарайда жалғасын таппақ. Қатысушылардың білімін бағалау мақсатында қорытынды емтихан тапсырылды. Емтихан нәтижесінде имамдардың діни дайындық деңгейі сараланып, олардың кәсіби біліктілігі бағаланды.

Соңында барлық қатысушыларға Жетісу облысының бас имамы Керімбек Сәрсембайұлының атынан арнайы сертификаттар табысталды. Бұл бастама дін қызметкерлерінің білімін арттырып қана қоймай, өңірдегі діни тұрақтылық пен рухани дамуға оң ықпал етті.

Зарина МАНАРБЕКҚЫЗЫ

Новые поручения

ТОКАЕВ ПОРУЧИЛ УЛУЧШИТЬ УСЛОВИЯ ВОЕННЫМ И ПОВЫСИТЬ К НИМ ТРЕБОВАНИЯ

Президент Казахстана – верховный главнокомандующий Вооруженными силами Касым-Жомарт Токаев провел совещание с руководящим составом министерства обороны, сообщает пресс-служба Акорды.

Глава государства озвучил руководству Минобороны приоритетные задачи. Среди них совершенствование структур органов управления и войск, становление института воинской службы в резерве, развитие Сил специальных операций и территориальной обороны, а также цифровизация Вооруженных сил и использование искусственного интеллекта.

Президент также напомнил, что забота о сохранении жизни и здоровья военнослужащих должна стать приоритетом в работе командования всех уровней. Накануне президент освободил от должности министра обороны Руслана Жаксылыкова. Этот пост занял Даурен Косанов, который являлся до этого вице-министром обороны и генерал-лейтенантом авиации.

АЛАКОЛЬСКИЙ РАЙОН

НЕЗАКОННО ДОБЫВАЛИ ПЕСЧАНО-ГРАВИЙНУЮ СМЕСЬ

В Алакольском районе области Жетысу установлен факт самовольного использования земельного участка, находящегося в государственной собственности, передает агентство Kazinform со ссылкой на пресс-службу Министерства сельского хозяйства РК.

Юридическое лицо осуществляло на данной территории добычу песчано-гравийной смеси без наличия соответствующих правоустанавливающих документов. Нарушение было выявлено департаментом по управлению земельными ресурсами области Жетысу КУЗР Министерства сельского хозяйства РК в ходе внеплановой проверки. По результатам проверки установлено, что участок использовался с нарушением требований Земельного кодекса РК. В отношении нарушителя возбуждено административное производство, по итогам которого наложен штраф в размере 2,7 млн тенге.

САРКАНСКИЙ РАЙОН

МЕМОРИАЛ «ЧЕРКАССКОЙ ОБОРОНЫ» НАХОДИТСЯ В ПЛАЧЕВНОМ СОСТОЯНИИ

В парке села Койлык Сарканского района стоит памятник, посвященный героям, отдавшим свою жизнь в борьбе за Советскую власть в период легендарной Черкасской обороны 1918-1919 годов - рассказывает корреспондент Vestnik19.kz.

Но сегодня памятник, к сожалению, невозможно заметить сразу — он зарос деревьями и кустарником. А состояние самого монумента вызывает тревогу: он разрушен и постепенно разваливается. Почему так происходит? Почему мы не ценим память тех, кто сражался и погиб, защищая нашу землю?

Защитники Черкасска ценой своей жизни сдерживали наступление противника, не давая ему захватить стратегически важный район, который был опорным пунктом Советской власти в регионе. А подвиг бойцов, проявивших невероятную стойкость и мужество, навсегда вписан в историю края. Возникает важный вопрос: является ли данный мемориал объектом, находящимся под охраной государства, как большинство исторических памятников страны? Если он внесен в реестр, то почему не проводятся работы по его сохранению?

ФИНАЛЬНЫЙ ЭТАП ИГР ПО ФУТБОЛУ

«КОЖАНЫЙ МЯЧ» СРЕДИ ЮНОШЕЙ

В церемонии открытия соревнований на стадионе «Жетісу» в Талдыкоргане принял участие аким области Бейбит Исабаев, пожелавший успехов молодым спортсменам, - сообщает пресс-служба акима области Жетісу.

В своем выступлении аким области отметил, что проект «J-LEAGUE» является одним из фундаментальных проектов в развитии массового спорта, при этом в приоритете — поддержка сельских детей, привлечение к спорту и здоровому образу жизни. Он также отметил, что юные жетысуские футболисты недавно стали чемпионами страны:

Со словами поздравлений выступили директор Департамента региональных связей Казахстанской федерации футбола Марат Таке-нов, общественный и спортивный деятель Виктор Буков.

Затем президентам районных, городских футбольных федераций было роздано 2000 мячей для местных футбольных команд, включая сельские.

Отметим, что 9 команд-победителей в трех возрастных категориях получают бесплатные путевки на отдых в летние лагеря, то есть будет охвачено 90 детей, также им выдадут спортивную одежду и мячи.

Фотограф: Жеңіс Ысқабай

КОРОТКО ОБО ВСЕМ

НОВЫЙ ВОДНЫЙ КОДЕКС ВСТУПИЛ В СИЛУ В КАЗАХСТАНЕ

В документе впервые вводится понятие «водная безопасность». Это защита граждан и экономики от дефицита воды и загрязнения водных объектов, а также защита интересов страны в области охраны и использования трансграничных вод. Для предотвращения истощения водных объектов вводится понятие «экологический сток» — минимально допустимый уровень воды для поддержания экосистем рек, озер и морей.

«Новый кодекс предусматривает разработку Генерального и бассейновых планов управления водными ресурсами. Эти документы будут определять цели, задачи, подходы и основные мероприятия, исходя из прогнозов наличия водных ресурсов. Выводы и рекомендации этих планов будут приниматься во внимание при государственном планировании», - сообщили в министерстве водных ресурсов и ирригации.

Для эффективной борьбы с «черным рынком» воды усилены функций по государственному контролю бассейновых водных инспекции. Теперь они наделены функциями надзора, в соответствии с которыми будут принимать меры оперативного реагирования. Также будет вестись государственный контроль за соблюдением местными исполнительными органами возложенных на них функций в области охраны и использования водного фонда.

В МАЖИЛИСЕ ПРЕДЛОЖИЛИ ЛИКВИДИРОВАТЬ «СК-ФАРМАЦИЮ»

В партии «Ак жол» заявили о необходимости закрытия квазигосударственной структуры «СК-Фармация». Об этом сообщил депутат Азат Перуашев в своем Telegram-канале, комментируя результаты аудита Высшего аудиторского палаты. По словам Перуашева, фракция поддерживает разоблачения ВАП и считает, что на фоне миллиардных нарушений в «СК-Фармация» логичным шагом станет ее ликвидация.

Также депутаты требуют передать в правоохранительные органы все 134 выявленных эпизода, а не только 5, как это было сделано ранее. Кроме того, «Ак жол» предлагает отказаться от практики создания операторов-посредников при госорганах, через которых бизнес и граждане вынуждены платить дополнительные сборы.

Ранее сообщалось, что нарушения на 3,7 млрд выявили в ходе аудита Минздрава Казахстана. Установлено, что недостатки механизма ценообразования привели к закупу ТОО «СК-Фармация» отдельных лекарственных средств и медицинских изделий по ценам выше рыночных на 40%-365%, что составляет более 8 млрд тенге.

В КАЗАХСТАНЕ ПРОВЕДУТ АМНИСТИЮ: КОГО ОНА КОСНЕТСЯ

Мажилис принял в работу законопроект об амнистии. Депутат нижней палаты Абзал Куспан в кулуарах заседания сообщил, кто из осужденных казахстанцев может попасть под амнистию, передает корреспондент Tengrinews.kz.

«В первую очередь это пенсионеры, несовершеннолетние, женщины, которые воспитывают детей, мужчины, которые в одиночку воспитывали детей на момент совершения преступления, и так далее. И в основном классический вариант, когда мы амнистируем тех лиц, которые не представляют угрозу обществу», - сказал депутат Абзал Куспан. На вопрос о том, могут ли под амнистию попасть лица, осужденные за экономические преступления, депутат ответил:

«Хищения и мошенничества - в случае погашения ущерба - они подлежат амнистии». Отметим, что сегодня Мажилис принял в работу законопроект «Об амнистии в связи с тридцатилетием Конституции Республики Казахстан».

Напомним, в 2022 году Касым-Жомарт Токаев подписал закон об амнистии участников январских событий.

АТАМБАЕВА ПРИГОВОРИЛИ К 11 ГОДАМ ЛИШЕНИЯ СВОБОДЫ

Бывшего президента Кыргызстана Алмазбека Атамбаева приговорили к более чем 11 годам тюрьмы. Его также лишили государственных наград, передает Tengrinews.kz со ссылкой на кыргызские СМИ. Подсудимыми также проходили бывшие депутаты Жогарку Кенеша, бывший руководитель аппарата президента Фарид Ниязов, бывший мэр Бишкека Албек Ибраимов, экс-глава МВД Абдылда Суранчиев и другие. Процесс длился более пяти лет.

Атамбаева обвинили в незаконном обогащении при модернизации ТЭЦ, беспорядках, произошедших 7-8 августа 2019 года в селе Кой-Таш, а также в незаконном получении земельных участков в Кой-Таше. Различные сроки лишения свободы получили и другие фигуранты дела. В начале 2023 года экс-президент Кыргызстана Алмазбек Атамбаев вышел из колонии. Тогда он заявил журналистам, что все уголовные дела в отношении него придуманы, «шиты белыми нитками». Позже стало известно, что Атамбаев улетел из Бишкека в Дубай. В ноябре прошлого года экс-президента Кыргызстана задержали в метро в одном из европейских городов.

КӨКСУ АУДАНЫ

МАЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҚАЗАҚТЫҢ АТА КӘСІБІ ЕКЕНІ БЕЛГІЛІ. «МАЛ – ЖАНЫҢ АМАН БА?» - ДЕП ХАЛ СҰРАСҚАНДА, МАЛ ДЕГЕН СӨЗДІҢ БІРІНШІ БОЛЫП АТАЛАТЫНЫ ДА СОНДЫҚТАН БОЛСА КЕРЕК. МАЛ БАҒЫП, ОНЫҢ САНЫН КӨБЕЙТІП, ТІРШІЛІГІНЕ ЖАРАТАТЫН ҚАЗАҚ ҮШІН МАЛ БАЗАРЫ ДА ҚАЗАҚ БИЗНЕСІНІҢ КӨНЕ ТҮРІ БОЛЫП КЕЛЕДІ. ТАЛДЫҚОРҒАННЫҢ ТӨҢІРЕГІНДЕГІ МАЛ БАЗАРЫ ҚАЙДА ДЕСЕК, ОЛ КӨКСУ АУДАНЫНЫҢ МАЛ САТУҒА КЕЛУШІЛЕР ҮШІН ЫҢҒАЙЛЫ ЖЕРГЕ ОРНАЛАСТЫРЫЛҒАН ЕКЕН. АРЖАҒЫ ҚАРАТАЛ АУДАНЫ, БЕР ЖАҒЫ ЕСКЕЛДІ ЖӘНЕ КӨКСУ АУДАҒАРЫНАН КЕЛІП МАЛ САТУШЫЛАРҒА ТИІМДІ КҮРЕ ЖОЛДАН АЛЫС ЕМЕС АУМАҚТА. БАРЫП КӨРДІК. АЛҒАН ӘСЕРЛЕРІМІЗГЕ НАЗАР АУДАРА ОТЫРЫҢЫЗДАР.

МАЛ БАЗАРЫНЫҢ ТЫНЫСЫ

Бүгінде мал шаруашылығы ауыл тұрғындарының табыс көзі болып отыр. Алайда, қала халқы етті мал базардан емес, ет базардан сатып алады. Осы орайда, базардағы ет қаншалықты таза, ол малдың қалай сойылғаны, қандай жағдайда өскені, жемделгені ту-

табысқа кенелсе, енді біреуі әкелген малының жартысын да өткізе алмай жатады.

«Бұл жолы базарға 6 бас тай алып келдім, соның үшеуі өтіп кетті. Тайлар 300 мың теңгеден басталады. Бәрі өз қолыммен баққан, өзімнің малым. Арасында ақша керек болғанда ғана базарға шығарамын. Ал қыста жағдай мүлде басқаша – сол 300

бұл төлем алынған жоқ. Ары қарай базардан қалаға қарай бет алғанымда, жол бойында «Құрбан шалу орны» деген жазу бірден көзіме көрінді. Жақындап барсам, ол жерде де арнайы мал сою орны ұйымдастырылып, құрбандыққа шалынатын малдар сол жерде сойылып жатыр екен. Ең қызығы – қызмет бағалары қалтаға қонымды:

Мал сою – 2 000 теңге
Ішек-қарын тазалау – 1 500 теңге
Бас үйіту – 500 теңге
Барлығы небәрі 4 000 теңге

МАЛ БАЗАРЫ ҚАЗАҚТЫҢ ЕҢ КӨНЕ БИЗНЕСІ

ралы кім кепілдік бере алады? деген сұрақтар туындайды. Таза, адал ет жеу үшін, көпшілік мал базарына бет бұрып, малды өзі таңдап, өзі сойдырып алғанды жөн көрсе кейбірі дайын өнімді алуды жөн санайды.

Көксу ауданы, Балпық би кентіндегі мал базарына барып, өз көзіммен көріп, жағдаймен танысып қайттым. Барған күнім Құрбан айт мерекесіне сәйкес келді. Бұл күн – мал саудасының қызып тұратын кезі емес пе? Базарда түйеден басқа төрт түліктің бәрі бар. Кірген бетте сатушылардың даусы естіледі. Бірі «Қандай мал іздеп жүрсіз?» десе, енді бірі «Бір қой алсаңыз, екіншісі тегін!» деп қалжындап, көңіл күйді көтереді. Олар таңнан кешке дейін күннің астында тұрса да күлімдеп, жылы сөйлесіп, саудаларын жасап жатыр.

Мал базарындағы бағалар – әркімнің қалтасына сай болмағанымен, сұраныстың сапасына сай. Мұндағы мал түрлері де, бағасы да сан түрлі. Орта есеппен бір қой 65 мың теңгеден басталып, 100 мың теңгеге дейін барады. Тайлар – 300 мыңнан 500 мың теңге аралығында. Ал бұзаулар 150 мың теңгеден жоғары тұрады. Басында қымбат көрінуі мүмкін, бірақ оның бағасына келісуге болады.

Мысалға, базардан 3 500 теңгеге бір келі жылқы етін сатып аласыз. Ол бір аптаға ғана жетуі мүмкін. Ал сол ақшаны жинап, бір жылқы сатып алсаңыз, одан алынған етпен үнемділігіңізге қарай біразға дейін күн көресіз. Бұл – әрі үнем, әрі сенім. Ең бастысы – малдың жағдайын өз көзіңізбен көріп, адал жолмен семірілгеніне көзіңіз жетеді. Бір реттік етке ақша шашқанша, ұзақ мерзімге жететін ет қорын жасап алған әлдеқайда тиімді емес пе?

САТУШЫ КӨЗҚАРАСЫ

Мал базарындағы сатушылардың айтуынша, сауда әркез бірқалыпты жүре бермейді. Біреу

кезінде қатты артады», – дейді тай сатушы Сағат Мұхаметұлы. Ал Әлібек Алмасұлы «Бүгін 60 бас қой алып келдік. Соның тек 8-і ғана сатылды. Қой бағасы 65 мың теңгеден басталады. Шынын айтсам, аса қымбат емес. Бірақ неге халық аз алады – ол жағы түсініксіз. Біз әр қойдан небәрі 5 мың теңге ғана пайда көреміз. Таңнан кешке дейін базарда тұрып, осындай табыспен қайтамыз», – деді шығыстан келген сатушы.

ҚҰРБАН АЙТ КҮНГІ БАЗАР

Құрбан айт күндері ел ішінде малға сұраныс күрт артады. Себебі халық ағылып құрбан шалуға мал іздейді. Ал сол күні Көксу ауданы, Балпық би мал базары мал сатушыларға тегін кіргізуге рұқсат берген екен. Бұл саудагерлерді қуантты. Ал басқа күндері ірі қараны базарға кіргізу үшін бір басқа – 500 теңге, ал қой мен ешкі сияқты ұсақ малдарға – 300 теңге ақы алынады екен. Бірақ Құрбан айт мейрамында

шамасында. Бұл – әлдеқайда арзан әрі ыңғайлы. Бір орында әрі сатып аласыз, әрі бауыздатысың, әрі шариғат талабына сай дұға да оқылады. Халық үшін өте тиімді жағдай жасалған.

КӨКСУ МАЛ БАЗАРЫНЫҢ ӘЛЕУЕТІ

Көксу ауданының аумағында орналасқан Көксу мал базары – бұл жай ғана базар емес, мал шаруашылығымен айналысатын кәсіпкерлер мен жеке азаматтардың басты сауда орнына айналған кешен. Базардың жалпы аумағы 2 гектар, яғни 20 000 шаршы метр. Бұл – өте ауқымды аумақ, мұнда күн сайын елуге жуық адам келіп, сауда жасауға мүмкіндік бар. Сауда алаңы, көлік тұрағы, ветеринарлық бақылау, асхана, арнайы мал қоралар – барлығы бір жерде шоғырланған. Мұның бәрі сатып алушы мен сатушының уақытын үнемдеп, ыңғайлы жағдай жасауға бағытталған.

Мал базарының ең үлкен артықшылығының бірі – малдарды уақытша орналастыруға арналған арнайы қоралардың болуы. Сатушы малын қораларға орналастыра алады. Бұл – малдың таза жерде тұруына және қауіпсіздіктің қамтамасыз етілуіне үлкен сеп. Әкелінген әрбір малалдымен ветеринарлық тексерістен өтеді. Арнайы мамандар малдың денсаулығын қарап, қажетті құжаттарын (ветеринарлық анықтама, сырға, паспорт) тексереді. Тек дені сау, құжаттары толық мал ғана базар аумағына кіргізіледі. Бұл жүйе аурудың таралуын болдырмауға және қауіпсіз сауданың жүруіне кепілдік береді.

Сатушылар мен сатып

нағыз керектінің өзі. Келушілер көліктерін қайда қоямыз деп сандалмайды, көлік қоюға ыңғайлы жерлер жеткілікті. Қай жақтан келсе де, кез келген адам көлігін қоя салып, базарды еркін аралап, өз ісін алаңсыз шеше алады.

Көксу мал базары Алматы бағытына баратын күре жолдың бойында орналасқан. Жолмен өтіп бара жатқан кез келген адам базардың қасынан өтіп, қызығушылықпен кіріп көруіне болады. Бұл – базарға сатып алушылар легінің үзілмеуіне және сауданың үнемі жүріп тұруына да әсер етеді.

Көксу мал базары – заманауи талаптарға сай, мал саутумен айналысатын кез келген адамға ыңғайлы әрі тиімді орын. Мұнда

алушылар күні бойы базарда жүретіндіктен, арнайы асхана да жұмыс істейді. Бұл шағын асханада манти, лағман сияқты құнарлы, ыстық тағамдар дайындалады. Сонымен қатар түрлі салқын сусындар да табылады. Бұл – шаршап, шөлдеген адамға

жүйелі ұйымдастыру, тазалық, ветеринарлық бақылау, жайлы асхана уақытша мал тұратын қора – бәрі қарастырылған. Мал базары – сатушы мен сатып алушы үшін барлық жағдай жасалған.

Зарина БЫЖЫБЕК

ЗЕЙНЕТАҚЫ АЛМАЙ ҚАЛАМЫЗ БА?

1980 жылдан кейін туғандар неге алаңдаулы?

КҮНДЕЛІКТІ ТҰРМЫСТА, ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕРДЕ «1980 ЖЫЛДАН КЕЙІН ДҮНИЕГЕ КЕЛГЕН АЗАМАТТАР ЗЕЙНЕТАҚЫ АЛМАЙДЫ ЕКЕН» ДЕГЕН ПІКІР ҚОҒАМ АРАСЫНДА ӘЛІ КҮНГЕ ТАРАП ЖҰР. БҰЛ АҚПАРАТ ЖАСТАРДЫҢ КӨҢІЛІН АЛАҢДАТЫП, КӨКЕЙІНЕ «ОНДА МЕНІҢ ЖАЛАҚЫМНЫҢ 10 ПАЙЫЗЫ НЕЛІКТЕН АЙ САЙЫН ЗЕЙНЕТАҚЫ ҚОРЫНА САЛЫНЫП ЖАТЫР?» ДЕГЕН СҰРАҚТЫ ТУЫНДАТТЫ.

Сондай жастардың бірі ретінде мен де болашағыма алаңдап, «зейнетақы шынымен берілмей ме, ондай болса салған ақшам қайда кетіп жатыр?», - деп ойладым. Оны нақты білгім келіп, БЖЗҚ-ның ресми сайтынан, басқа да бұқаралық ақпарат құралдарында жарық көрген мақала, бейнематериалдардан оның анық-қанығын зерттеп алдым.

Көзім жеткені, бүгінгі буын зейнетақысыз қалмайды екенбіз. Яғни, біз, тек бұрындары төленген жасына байланысты зейнетақыны алмаймыз. Оны білгесін журналист ретінде тек өзім ғана ақиқатын біліп қоймай, мақала жазып оқырмандарға жалған ақпаратқа сеніп, дау-дамай тудырудың қажеті жоқ екенін жариялауды жөн көрдім.

Алайда, әлеуметтік желіден, бұқаралық ақпарат құралдарынан оқып білгенімді жазсам, ол жерде фейк ақпарат та кеткен болар деген пайымға келдім. Солай бірден БЖЗҚ-ның Жетісу облыстық филиалына барып, нақты сұрақтарыма түсінікті, көзбе-көз ақпарат алу мақсатында 11 маусым 11.30-ға онлайн талон арқылы жазылып, Жансүгіров көшесінде орналасқан ғимаратқа бардым. Кіргенде ақпарат беретін Айзада есімді қызметкер, 1980 жылдан кейін дүниеге келген азаматтардың зейнетақысыз қалмайтынын, тек бұрындары берілген жасына байланысты зейнетақыны алмай, қызмет еткен жылдары қорға жиған қаржы арқылы ғана зейнетақы берілетінін түсіндіріп берді. Одан кейін, «сонда бізге пайыз жүрмей ме?» деген сұрағыма маман «ай сайын қорға түсіп тұрған қаржы бір жыл жиналғанда, жылына 12-13 пайыз инвестициялық қаржы азаматтың жеке суммасына байланысты қосылатынын және зейнетке шыққанда оның мемлекеттік қаржымен қосылып төленетінін», - айтты.

Сонымен қатар, қазіргі ең төменгі және жоғары зейнетақының көлемін, БЖЗҚ-ға ай сайын төлем салушылардың 1980 жылдан кейін туған азаматтар саны қанша екенін білгім келетінін айттым. Айзада ханым ондай сұрақтарға өзінің жауап бермейтінін, оған мекеме басшысының орынбасары А.Елеусізовтен аталған сұрақтарға жауап ала алатынымды айтып, кабинетіне апарды.

Кіре берісте диктофونимды қосып, кабинетке кірдім. Амандасып, «Алатау» қоғамдық-саяси газетінен 2-3 қарапайым сұрақ бойынша келгенімді айтып, телефонды үстелге қойдым. Сұрағымды қоя бергенде «Бірден сұхбат аласыздар ма? Диктофонды қосып қойыпсыз» деді. Мен сұрақтардың күрделі еместігін айттым. Кабинет иесі «Біздің кез келген сұхбаттарымыз орталық аппараттың келісімі арқылы ғана жүреді. Сіз бізге сұрақтарыңызды ресми ақпарат негізінде почтаға жіберіңіз, біз сол арқылы сұрақтарға толық заңнамаға сәйкес, сілтемелер арқылы жазып жібереміз», - деп қысқа 3 күндік мерзім аралығында жауапты жіберетінін айтты.

«Сұхбатты тек орталық аппараттың келісімі арқылы ғана бере аламын» дегенін түсіндік. Бауыржан Момышұлының «Тәртіпке бағынған құл болмайды» деген сөзі бар емес пе, тиісті маманға тағар айыбымыз жоқ. Күтеміз.

Алайда, осыған дейін де біраз мекемелерге ресми сауал жолдап, орталық аппарат келісім бергенде жауабын жібереміз деген сөзіне сеніп, әлі күнге ақпаратқа қол жеткізе алмай жүрген жайымыз бар. Бұл сауал да өткендерінің күйін көшіп қалмай ма деген күдігіміз де бар. Журналист ретінде ешбір заңсыз мағлұматтарды немесе жариялауға болмайтын күрделі мәліметтерді қазалап жатқанымыз жоқ. Тек мақала нақты болсын деп қойған статистикалық сұрақтарға жауап

ала алмай екі ортада сандалып қарапайым ақпаратқа қол жеткізудің қиындағанына өкпеміз қара қазандай.

Жақсы Ресми сауалды жолдадық. Жұмаға дейін күтіп отыратын уақыт та шамалы. Газет шықпай үш күн тосып тұра алмайды. Жеке зерттеудің арқасында білген мәліметті оқырманға жаза берейін. Сұрақтарға ресми ақпарат келсе келесі апта айтылмай қалғандарын толықтырармыз.

Бұл зейнетақы мәселесі, негізінен, 2018 жылдан бері қозғалып келеді екен. Біршама журналистер де жағдайды түсіндіріп мақала жазыпты. Бірақ оны қоғам неліктен әлі күнге бұрмалап, өздерінше түсініп жүргені белгісіз. Қазіргі таңда Қазақстан Республикасында зейнетақы жүйесі үш деңгейден тұрады: базалық, ортақ (ынтымақты) және жинақтаушы зейнетақы. Базалық зейнетақы - зейнет жасына жеткен барлық азаматқа төленеді және оның көлемі азаматтың зейнетақы жүйесіне қатысу өтіліне байланысты есептеледі. Ал ортақ немесе ынтымақты жүйе деп аталатын зейнетақы түрі тек 1998 жылғы 1 қаңтарға дейін кемінде алты ай еңбек өтілі бар азаматтарға ғана беріледі. Оның мөлшері азаматтың жалпы еңбек өтілі мен орташа табысына қарай есептеледі.

Ал енді 1980 жылдан кейін туған

жеке жинақтарына байланысты есептелетін болады. Яғни, жұмыс беруші әр ай сайын жұмыскердің айлық табысының 10 пайызын Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорына (БЖЗҚ) аударып отырады. Бұл жарналар жинақталып, инвестициялық табыспен бірге азаматтың жеке шотында сақталады. Болашақта зейнет жасына жеткенде осы қаражат оның негізгі зейнетақысы болып берілетін болады деген сөз.

БЖЗҚ-ның 2025 жылдың 1 мамырына дейінгі ресми мәліметі бойынша, елімізде 12 350 903 адамның жеке зейнетақы шоты бар. Оның ішінде 11 169 226 шот міндетті зейнетақы жарналары бойынша, 733 064 шот міндетті кәсіптік жарналар бойынша, ал 448 613 шот ерікті жарналар бойынша тіркелген. Бұл – халықтың басым бөлігі зейнетақы жүйесіне қатысып, болашағы үшін жинақ жасап жатқанын көрсетеді. Демек, 1980 жылдан кейін туған азаматтардың да басым көпшілігі зейнетақы қорына жарна аударып отыр деп пайымдадық.

Қорытындылай келе, «1980 жылдан кейін туғандар зейнетақы алмайды» деген пікір - жаңсақ әрі негізсіз екенін айтқымыз келеді. Зейнетақы жүйесінің қазіргі құрылымы әр азаматтың жинағына сүйенеді. Сондықтан еңбек етіп, тұрақты жарна төлеген адам зейнет жасында өз

азаматтардың жағдайына келсек, бұл буынның негізгі зейнетақы көзі – жинақтаушы жүйе болмақ. 1998 жылдан бастап елімізде жинақтаушы зейнетақы жүйесіне көшу басталды. Бұған дейін біздің ата-әжелерміз сияқты жасына байланысты барлық азамат зейнетақыны міндетті түрде алған болса, енді бізге ондай жеңілдіктің жоқ екенін айтқымыз келеді. Бірақ бұл алаңдауға, «зейнетақысыз қаламыз ба?» немесе «Зейнетақы бермейтін болса, қазір айлығымның 10 пайызын неге салып жатырмын?» деген сияқты сұраққа бас қатырудың керегі жоқ. Жоғарыда аталған кезеңнен кейін еңбекке араласқан немесе еңбек өтілі тек осы жылдан кейін басталған азаматтар үшін зейнетақы төленеді. Бірақ тек

жинағы арқылы зейнетақыға қол жеткізеді. Ал оқырманды, жалпы халықты жалған ақпаратқа сенбей, ресми дерекке жүгініп, өз болашағымыз үшін жауапкершілікпен әрекет етуге шақырамыз.

P.S. Түсінбейтінім, жергілікті органдар өздерінің атқарып отырған міндеттеріне байланысты сұрақ қойсақ, неге орталық аппараттан рұқсат сұрап, бірнеше күннен кейін жауап береді.

Қысқасы, ашық дереккөздер арқылы БЖЗҚ-ның Жетісу облыстық филиалынан күткен жауапты оқырман үшін өзін ізденіп жазуға тура келді.

Гүлнұр ЕРМҰХАНҚЫЗЫ

ЖЕҢІС ТҰҒЫРЫНАН КӨРІНДІ

Жетісулық спортшылар Мәскеуде өткен халықаралық жарыста жеңімпаз атанды. Жетісудың аты шығып, үйлесімді жүзуден спортшыларымыз 7 алтын жеңіп алды.

Ағымдағы жылдың 05–07 маусым аралығында Ресей Федерациясының Мәскеу қаласында «Русалочка» атты үйлесімді жүзуден спорт клубтары мен спорт мектептері арасындағы ашық коммерциялық фестиваль өтті.

Аталған жарысқа Мәскеу, Сочи, Алматы және Талдықорған қалаларынан келген үздік спортшылар қатысып, өзара бақ сынасты, Жетісу облысынан жарысқа 7 спортшы қатысып, біріктірілген топтық бағдарламада 1-орын иеленді.

Жеңімпаздарымыз: Муратова Айша, Жанатбек Амина, Айтбек Дария, Омарова Дильназ, Выховская Анастасия, Абай Айзере, Сейтжан Жанеркені құттықтаймыз!

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

Дүйсенбі - Понедельник, 16 маусым

 ХАБАР	
05.00 «Дүлдүлдер дүбірі» 06.00 Телехикая «Пәленшеевтер-3» 07.00 «Оян!» 09.00 Мультсериал «Питэр Пэн» 09.30, 21.00 Сериал «Зимородок-2» 11.30 «Тамаша» 12.00 President 12.15 «Әлеумет» 12.30 «ОйнаQ» 13.30 Телехикая 15.00, 20.00 Телехикая «Бахар» 16.00 Сериал «У каждого своя ложь» 18.00 Новости 18.30 Жаңалықтар 19.00 Телехикая «Детектив әже» 22.30 КешREC 23.30 Сериал «Солнечный ноябрь» 01.00 Сериал «Перекресток»	14.30 «Арнайы репортаж» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир 15.25 «Мақсатына жеткендер» 16.00 Новости/прямой эфир 16.20 «Шіркін-ай» 17.30 «Абадан» 18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир 18.40 «Баспасөзге шолу» 19.00 «Қарындас» 19.30 «Гибрат» 20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы) 20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы) 21.00 Итоговые новости (Алматинская область) 21.30 Итоговые новости (Область Жетысу) 22.00 «Әсем әуен»

ЕВРАЗИЯ
--

06.00 «Той базар» 07.15, 02.30 «П@утина» 08.10, 19.00 «Koreميز-шоу» 09.10 «Модный приговор» 10.00 Сериал «Сводная» 14.00, 01.50 «Новости» 14.15, 02.10 «Жаңалықтар» 14.30 «Qoslike» 18.30, 03.25 «Басты жаңалықтар» 20.00 «Главные новости» 20.35 Сериал «Горячая точка» 00.50 Ночной кинотеатр. «Умельцы» 03.50 «Той базар»	06.00, 04.00 «Әзіл студио» 06.30, 01.20 «31 әзіл» 07.00 «Күліп All» 07.30 «Тәтті шоу» 08.00, 00.10 «Мұрагерлер» телехикаясы 09.30 Мультсериал «Великий Человек-паук» 10.00 Мультсериал «Кунг-фу Панда» 11.00 Мультсериал «Пингвины Мадагаскара» 11.30 Мультсериал «Губка Боб» 12.30 Біз екеуіміз» 14.50 Худ. фильм «Земное ядро» 18.00 Худ. фильм «В Осаде» 20.00 Информбюро (рус., каз.) 21.00 Худ. фильм 23.10 «Бозторғай» телехикаясы 02.50 Time Vine 03.10 « TikTok show» ойын-сауық 03.30, 05.00 What's up? 04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық 04.30 Телевикторина 05.20 «Ризамын»
--	---

КТК
--

07.05 “Кел, шырқайық!” 07.55, 03.00 “Өртенген сезім» 08.30, 18.30 “Қаралы жесір» 09.40 «Было дело» 10.30 «Любовь во всём вино-вата» 14.30 «Раиское место» 16.20 «Реальная мистика» 20.35 Кешкі жаңалықтар 21.00 Вечерние новости 21.30 «Шеф-4», криминаль-ная драма 23.30 “Марашанец», остро-сюжетная драма. 01.30 «Катина любовь», мелодрама 05.20 «Кел, шырқайық!» 06.10 Кешкі жаңалықтар	06.02 Телехикая «Хақ» 07.00 Телехикая «Сезім үшін» 08.00, 18.30 Телехикая «Ақ пен қара» 09.00 «Жарқыраған жұлдыз» 10.00, 20.00 Сериал «Велико-лепный век. Кёсем» 11.00, 21.00 Сериал «Бесцен-ное время» 12.00 Телехикая «Таудағы тылсым» 15.00 Сериал «Тройная за-щита» 16.00, 22.00» Сериал «1001 ночь» 18.00 Жаңалықтар 19.30 Новости 23.40 Сериал «Султан Разия» 00.40 Жаңалықтар 01.00 Новости 01.30 Здоровье с Айнур Тажиной 02.00 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы 03.00«Жұлдызды шаңырақта» 03.40 6Q-елі 04.40 Телехикая «Ата-ана. Бала-шаға» 05.10 Телехикая «Серпін» 05.53 Үзіліс
--	--

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.15 «Саулықтың сыры» 09.30 «Елік-ай» ән кеші 11.00 «Шашу» 11.40 «Әсем әуен» 12.05 «Біздің толқын» /тікелей эфир/ 12.50 «Саулықтың сыры» 13.05 «Единый народ» 13.30 «Келіп көр» 14.00 «Өзекжарды»	
--	--

ХАБАРЛАНДЫРУ
ЖК «Кәрікенов» жұртшылықты 2025 жылғы 23 маусым мен 27 маусымның аралығында Талдықорған қаласы, Жетісу облысы ЖК «Кәрікенов» ағаш шеберханасы бойынша «Қоршаған ортаны қорғау» бөлімінде жария талқылаулар өткізу туралы хабарлайды. Учаскенің және әсер ету аумағының географиялық координаттары: 45°2'33.75" СШ, 78°21'3.92 ВД. Жоспарланған іс-шараның бастамашысы - ЖК «Кәрікенов» Талдықорған қаласы Желтоқсан, 12А көшесі. Тел. 8 701 732 33 53, e-mail: Karikenov68@mail.ru. Әзірлеуші: «Экология» ЖК, тел. 8 777 343 34 66. Талдықорған қаласы, Назарбаев көшесі 120/50, e-mail: Afanasieva_olga@mail.ru. Жоба материалдарымен ndbecology.gov.kz сайтында танысуға болады. «Жетісу облысының табиғи ресурстар басқармасы» мемлекеттік мекемесі, тел. 8 (7282) 32-92-67, 8 777 171 90 39, e-mail: 7su_expertiza@mail.ru, Талдықорған қ., көш. Қабанбай батыр, 26. ЛЕБ сайтына https://ndbecology.gov.kz және бастамашының https://www.gov.kz/memleket/entities/zhetysu-natural?lang=ru сайтына сілтеме. Ескертулер мен ұсыныстар ndbecology.gov.kz. сайтында қабылданады. «Жарияланған қоғамдық талқылаулар» бөлімінде және электрондық пошта: 7su_expertiza@mail.ru.

Сейсенбі - Вторник, 17 маусым

 ХАБАР	
05.00 «Дүлдүлдер дүбірі» 06.00 Телехикая «Пәленшеевтер-3» 07.00 «Оян!» 09.00 Мультсериал «Питэр Пэн-2» 09.30, 21.00 Сериал «Зимородок-2» 11.30 «Тамаша» 12.00 «Көзқарас» 12.30, 19.00 Телехикая «Де-тектив әже» 13.30 Телехикая 15.00, 20.00 Телехикая «Ба-хар» 16.00, 23.30 Сериал «Солнеч-ный ноябрь» 18.00 Новости 18.30 Жаңалықтар 22.30 «КешREC» 01.00 Сериал «Перекресток»	13.40 «Баспасөзге шолу» 14.00 «Өшпес ерлік» 14.30 «Гибрат» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир 15.20 «Әсем әуен» 16.00 Новости/прямой эфир 16.20 «Ділмар» 17.10 «Ой-сарап» 17.35 «Әсем әуен» 18.00 «19 регион» /тікелей эфир 18.40 «Әсем әуен» 19.00 «Ойлан» 19.30 «Әсем әуен» 20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы) 20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы) 21.00 Итоговые новости (Алматинская область) 21.30 Итоговые новости (Область Жетысу) 22.00 «Әсем әуен»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той базар» 07.15, 02.30 «П@утина» 08.10, 19.00 «Koreميز-Шоу» 09.10 «Модный приговор» 10.00 «Давай поженимся!» 10.55 Сериал 12.45 «Пусть говорят» 14.00, 01.50 «Новости» 14.15, 02.10 «Жаңалықтар» 14.30 Qoslike 18.30, 03.25 «Басты жаңалықтар» 20.00 «Главные новости» 20.35 Сериал «Горячая точка» 00.50 Ночной кинотеатр. «Умельцы» 03.50 «Той базар»	06.00, 04.00 «Әзіл студио» 06.30, 01.30 «31 әзіл» 06.50, 20.00 Информбюро (рус., каз.) 08.00, 00.30 «МұрагерлеР» телехикаясы 09.30 Мультсериал «Великий Человек-паук» 10.00 Мультсериал «Кунг-фу Панда» 11.00 Мультсериал «Пингвины Мадагаскара» 11.30 Мультсериал «Губка Боб» 12.50 Худ. фильм «Ларго Винч: Начало» 15.20 Худ. фильм «Призрач-ный гонщик» 17.50 Худ. фильм «В Осаде-2: Темная территория» 21.00 Худ. фильм «Ларго Винч-2: Заговор в Бирме» 23.30 «БОЗТОРҒАЙ» теле-хикаясы 02.40 Time Vine 03.00 «TikTok show» ойын-сауық 03.20, 05.00 «What's up?» ойын- сауық 04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық 04.30 Телевикторина «Bala Battle» 05.20 «Ризамын» ойын-сауық
---	---

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар 07.25, 03.00 “Өртенген сезім» 08.00, 18.30 «Қаралы жесір» 09.10 Вечерние новости 09.40 «Было дело», докумен-тальный детектив 10.30 «Шеф-4», криминаль-ная драма (повтор) 12.30 , 23.30 «Марашанец», остросюжетная драма (по-втор) 14.30 «Райское место», ме-лодрама 16.30 «Реальная мистика», реалити-шоу. 20.35 Кешкі жаңалықтар 21.00 Вечерние новости 21.30 «Шеф-4», криминаль-ная драма 01.30 «Катина любовь», мелодрама 05.20 «Кел, шырқайық!» (қайталау) 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)	06.02 Телехикая «Хақ» 07.00 Телехикая «Сезім үшін» 08.00, 18.30 Телехикая «Ақ пен қара» 09.00, 00.40 Жаңалықтар 09.30, 01.00 Новости 10.00, 20.00 Сериал «Велико-лепный Век. Кёсем» 11.00, 21.00 Сериал «бесцен-ное время» 12.00 Каз юмор 13.00 Телехикая «Әйел қасиеті» 15.00 Сериал «Тройная за-щита» 16.00, 22.00 Сериал «1001 ночь» 18.00 Жаңалықтар. 19.30 Новости. 23.40 Сериал «Султан Разия» 01.30 Здоровье с Айнур Тажиной 02.00 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы 03.00 «Жұлдызды шаңырақта» 03.40 Q-елі 04.40 Телехикая «Ата-ана. Бала-шаFA» 05.10 Телехикая «Үмітінді үзбе» 05.53 Үзіліс
---	---

ЖЕТІСУ
--

07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.15 «Саулықтың сыры» 09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы) 10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы) 10.30 Новости (Алматы об-лысы) 11.00 Новости (Жетісу об-лысы) 11.30 «Әсем әуен» 12.00 «Аман болайық» /тікелей эфир/ 12.40 «Әсем әуен» 12.50 «Саулықтың сыры» 13.05 «19 аймақ»	
---	--

ОБЪЯВЛЕНИЕ
ИП «Карикенов» информирует общественность о проведении публичных обсуждений с 23 июня по 27 июня 2025г. по разделу «Охрана окружающей среды» для Столярного цеха ИП «Карикенов» Область Жетісу г.Талдықорған. Географические координаты участка и территории воздействия: 45°2'33.75" СШ, 78°21'3.92 ВД. Инициатор намечаемой деятельности - ИП «Карикенов» г. Талдыкорған, ул. Желтоқсан, 12А. тел.: 8 701 732 33 53, e-mail: Karikenov68@mail.ru. Разработчик: ИП «Экология», тел. 8 777 343 34 66. г. Талдықорған, ул.Назарбаева 120/50, e-mail: Afanasieva_olga@mail.ru. Ознакомиться с материалами проекта можно на сайте: ndbecology.gov.kz. ГУ «Управление природных ресурсов области Жетісу», Тел.8(7282) 32-92-67, 8 777 171 90 39, e-mail: 7su_expertiza@mail.ru, г.Талдықорған, ул. Кабанбай батыра, 26. Ссылка на сайт МИО https://ndbecology.gov.kz и на сайте инициатора https://www.gov.kz/memleket/entities/zhetysu-natural?lang=ru. Замечания и предложения принимаются на сайте: ndbecology.gov.kz. в рубрике «Опубликованные публичные обсуждения» и e-mail: 7su_expertiza@mail.ru

Сәрсенбі - Среда, 18 маусым

 ХАБАР	
05.00, 02.00 ҚР Әнұраны 05.00 «Дүлдүлдер дүбірі» 06.00 Телехикая «Пәленшеевтер-3» 07.00 «Оян!» 09.00 Мультсериал «Питэр Пэн-2» 09.30, 21.00 Сериал «Зи-мородок-2» 11.30 «Тамаша» 12.00 «Түрлі дәм» 12.30, 19.00 Телехикая «Детектив әже» 13.30 Телехикая «Қарлығаш ұя салғанда» 15.00, 20.00 Телехикая «Бахар» 16.00, 23.30 Сериал «Сол-нечный ноябрь» 18.00 Новости 18.30 Жаңалықтар 22.30 «КешREC» 01.00 Сериал «Перекре-сток»	14.00 «Ойлан» 14.25 «Әсем әуен» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир 15.20 «Әсем әуен» 16.00 Новости/прямой эфир 16.20 «Менің анам» 16.35 «Келіп көр» 17.00 «Ой-сарап» 17.30 «Жетісу әуендері» 18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир 18.40 «Әсем әуен» 19.00 «Мақсатына жеткен-дер» 19.30 «Агро аймақ» 20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы об-лысы) 20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу об-лысы) 21.00 Итоговые новости (Алматинская область) 21.30 Итоговые новости (Область Жетысу) 22.00 «Әсем әуен»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той базар» 07.15, 02.30 «П@утина» 08.10, 19.00 «Koreميز-шоу» 09.10 «Модный приговор» 10.00 «Давай поженимся!» 10.55 Сериал «Диета № 0» 12.45 «Пусть говорят» 14.00, 01.50 «Новости» 14.15, 02.10 «Жаңалықтар» 14.30 Qoslike 18.30, 03.25 «Басты жаңалықтар» 20.00 «Главные новости» 20.35 Сериал «Горячая точка-2» 00.50 Ночной кинотеатр. «Умельцы» 03.50 «Той базар»	06.00, 04.00 «Әзіл студио» 06.30, 01.50 «31 әзіл» 06.50, 20.00 Информбюро (рус., каз.) 08.00, 00.40 «Мұрагерлер» телехикаясы 09.30 Мультсериал «Вели-кий Человек-паук» 10.00 Мультсериал «Кунг-фу Панда» 11.00 Мультсериал «Пингви-ны Мадагаскара» 11.30 Мультсериал «Губка Боб» 12.00 Худ. фильм «В Осаде» 14.30 Худ. фильм «Ларго Винч-2: Заговор в Бирме» 17.20 Худ. фильм 21.00 Худ. фильм «Соучаст-ник» 23.40 «Бозторғай» телехи-каясы 02.40 «Time Vine» ойын-сауық 03.00 «Tik Tok show» ойын-сауық 03.20, 05.00 «What's up?» ойын- сауық 04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық 04.30 Телевикторина 05.20 «Ризамын» ойын-сауық
--	--

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар (қайталау) 07.25, 03.00 “Өртенген сезім» 08.00, 18.30 «Қаралы жесір» 09.10 Вечерние новости (повтор) 09.40 «Было дело», доку-ментальный детектив 10.30 «Шеф-4», крими-нальная драма (повтор) 12.30, 23.30 «Марашанец» 14.30 «Райское место», мелодрама 16.30 «Реальная мистика», реалити-шоу. 20.35 Кешкі жаңалықтар 21.00 Вечерние новости 21.30 «Шеф-4», крими-нальная драма 01.30 «Катина любовь», мелодрама 05.20 «Кел, шырқайық!» (қайталау) 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)	07.05 Кешкі жаңалықтар (қайталау) 07.25, 03.00 “Өртенген сезім» 08.00, 18.30 «Қаралы жесір» 09.10 Вечерние новости (повтор) 09.40 «Было дело», доку-ментальный детектив 10.30 «Шеф-4», крими-нальная драма (повтор) 12.30, 23.30 «Марашанец» 14.30 «Райское место», мелодрама 16.30 «Реальная мистика», реалити-шоу. 20.35 Кешкі жаңалықтар 21.00 Вечерние новости 21.30 «Шеф-4», крими-нальная драма 01.30 «Катина любовь», мелодрама 05.20 «Кел, шырқайық!» (қайталау) 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
--	--

ЖЕТІСУ
--

07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.15 «Саулықтың сыры» 09.30 Жаңалықтар (Алма-ты облысы) 10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы) 10.30 Новости (Алматы облысы) 11.00 Новости (Жетісу об-лысы) 11.30 «Ой-сарап» 12.05 «Біздің толқын» /тікелей эфир/ 12.50 «Саулықтың сыры» 13.05 «19 регион» 13.40 «Әсем әуен»	06.02 Телехикая «Хақ» 07.00 Телехикая «Сезім үшін» 08.00, 18.30 Телехикая «Ақ пен қара» 09.00, 00.40 Жаңалықтар 09.30, 01.00 Новости 10.00, 20.00 Сериал «Вели-колепный век.Кесем» 11.00, 21.00 Сериал «Бес-ценное время» 12.00 Каз юмор 13.00 Телехикая «Әйел қасиеті» 15.00 Сериал «Тройная за-щитаА» 16.00, 22.00 Сериал «1001 Ночь» 18.00 Жаңалықтар 19.30 Новости 23.40 Сериал «Султан Разия» 01.30 Здоровье с Айнур Тажиной 02.00 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы 03.00 «Жұлдызды шаңырақта» 03.40 Q-елі 04.40 Телехикая 05.10 Телехикая «Үмітінді үзбе» 05.53 Үзіліс
--	--

ҚАЗАҚСТАНДА КӘСІБИ МЕРЕКЕЛЕР ҚАТАРЫ АРТУЫ МҮМКІН. ЕҢБЕК ЖӘНЕ ХАЛЫҚТЫ ӘЛЕУМЕТТІК ҚОРҒАУ МИНИСТРЛІГІ ӘЗІРЛЕГЕН ЖАҢА БҰЙРЫҚ ЖОБАСЫНА СӘЙКЕС, АЛТЫ ЖАҢА КӘСІБИ АТАУЛЫ КҮН КҮНТІЗБЕГЕ ЕНГІЗІЛУІ МҮМКІН. ҚҰЖАТ ҚАЗІРГІ УАҚЫТТА «АШЫҚ НҚА» ПОРТАЛЫНДА ҚОҒАМДЫҚ ТАЛҚЫЛАУҒА ШЫҒАРЫЛҒАН. ЖОБА ТЕК ЖАҢА МЕРЕКЕЛЕРМЕН ШЕКТЕЛМЕЙ, БҰҒАН ДЕЙІН БЕЛГІЛЕНГЕН КЕЙБІР РЕСМИ КҮНДЕРГЕ ӨЗГЕРІС ЕНГІЗІЛУІ ЫҚТИМАЛ.

Мемлекеттік деңгейде кәсіби мерекелердің бекітілуі – бұл жай ғана бір күнді белгілеу емес. Бұл – елдегі еңбек адамының рөліне берілген нақты баға. Әсіресе, бұған дейін көлеңкеде қалып келген кейбір салалардың мамандары үшін бұл бастама әлеуметтік мәртебені арттыру мен кәсіби өзектіліктің мойындалуы.

«Әскери қызметкер ретінде қоғамдағы еңбектің барлық түріне құрметпен қараймын. Мейлі қолөнершілер, санитар немес кәсіпкер – бәрі де мемлекет үшін маңызды. Егер олардың еңбегі ресми деңгейде мойындалса, бұл елдің рухын көтеретін қадам болар еді. Жастар үшін де шабыт туады, олар тек «танымал» мамандықтарды емес, елге шын қажет мамандықтарды таңдай бастайды», – дейді офицер Жанболат Еркебұлан.

Патриотизмнің бет пердесіне айналған әскери қызметкерлер бұл бастамадан оң өзгеріс күтіп отыр. Қоғамдағы әр маманның еңбегіне тең көзқарас қалыптасуы қажет деген оймен сабақтас. Ал енді жас буынды тәрбиелеп, болашаққа бағыт беруші – қоғамның рухани көшбасшылары саналатын ұстаздар бұл туралы не дейді екен?

«Жас ұрпақ көбіне ата-анасының кәсібіне қарап бағытталады. Егер, мысалы, санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің өз кәсіби күні болса, балалар бұл мамандықтың қоғам үшін қаншалықты маңызды екенін ерте түсінеді. Бұл – мамандыққа деген көзқарасты өзгерту

кәсіби мерекелер шын мәнінде еңбекке деген көзқарасты өзгерту құралы бола алады. Кәсіби мерекелерді тек арнаулы күндер деп қарастыруға болмайды. Олар: Қоғамда еңбек адамының беделін арттырады, сол саланы ақпараттық жағынан танымал етеді және жас буынға мамандық таңдауына әсер етеді. Жұмыс беруші мен қызметкер арасындағы әлеуметтік диалогқа жол ашады. Мысалы, қолөнершілер күні – ұмыт қалған ұлттық дәстүрлерді қайта тірілтудің, ал кадр қызметі күні – қазіргі еңбек нарығының күрделі процестерін мойындаудың бір жолы.

Жаңа кәсіби мерекелерді енгізу туралы жаңалық тараған сәттен бастап, қоғамда екіұшты пікірлер туындады. Әлеуметтік желі қолданушылары мен кейбір азаматтар тарапынан «жыл он екі ай той, жұмыс қайда қалды?» деген сауалдар жиі қозғалды.

Қазақстанда жылына 365 күннің шамамен 140-ы демалыс күндер – бұл сенбі-жексенбі, ұлттық және мемлекеттік мерекелер, ресми демалыс күндері мен еңбек демалыстарын қоса есептегендегі көрсеткіш. Алайда ұсынылып отырған алты жаңа кәсіби мереке мемлекеттік деңгейде демалыс ретінде белгіленбейді, олар тек салалық құрмет күні

ретінде қарастырылады. Бұл күндерде тек сол сала мамандарына арнап іс-шаралар, марапаттар ұйымдастырылуы мүмкін. Яғни, жалпыұлттық демалыс күні болмайды.

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕ НЕ ДЕЙДІ?

Бірқатар дамыған елдерде кәсіби мерекелер өте көп, алайда олар жұмыс күнінің қысқаруына әкелмейді. Мысалы: Германияда әр сала өз кәсіби мерекесін атап өтеді, бірақ бұл – символикалық деңгейде. Ал, Жапонияда шамамен 16 ресми мереке бар, оның ішінде кейбірі жұмыс күніне сәйкес келсе де, оларды

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ КӘСІБИ МЕРЕКЕЛЕР

Әлеуметтік қорғау жүйесі қызметкерлерінің КҮНІ	қазанның соңғы жексенбісі
Күзет ұйымдарының қызметкерлері КҮНІ	29 қазан
Сыртқы барлау КҮНІ	5 қараша
Статистика КҮНІ	8 қараша
Энергия үнемдеу КҮНІ	11 қараша
Қаржы саласы қызметкерлерінің КҮНІ	15 қараша
Ауыл шаруашылығы өнеркәсібі қызметкерлері КҮНІ	қарашаның 3-ші жексенбісі
Прокуратура КҮНІ	6 желтоқсан
Энергетик КҮНІ	желтоқсанның 3-ші жексенбісі
Фельдъегерлік қызмет КҮНІ	20 желтоқсан

тиімді түрде қайта бөледі (кейде «алтын апта» секілді біріккен демалыстар жасалады). Сондай-ақ АҚШ-та да салалық кәсіби күндер көп, бірақ бұл күндерде демалыс берілмейді, тек алғыс айту, құрмет білдіру мәдениеті қалыптасқан.

Яғни, шетелдік тәжірибе көрсетіп отырғандай, кәсіби мерекелерді көбейту – міндетті түрде демалыс күндерінің көбеюі емес. Бұл күндер әлеуметтік және кәсіби танудың құралы ретінде пайдаланылады.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ КӘСІБИ МЕРЕКЕЛЕР

Ұлттық ұлан КҮНІ	10 қаңтар
Ауғанстаннан Кеңес әскерлерінің шығарылған КҮНІ	15 ақпан
Алғыс айту КҮНІ	1 наурыз
Жерге орналастыру, геодезия және картография КҮНІ	наурыздың 2-ші сенбісі
Геолог КҮНІ	сәуірдің 1-ші жексенбісі
Ғылым қызметкерлері КҮНІ	12 сәуір
Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметі КҮНІ	21 сәуір
Байланыс және ақпараттандыру қызметкерлері КҮНІ	17 мамыр
Мәдениет және өнер қызметкерлері КҮНІ	21 мамыр
Қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу КҮНІ	31 мамыр
Химия өнеркәсібі қызметкерлерінің КҮНІ	мамырдың соңғы жексенбісі

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ КӘСІБИ МЕРЕКЕЛЕР

Балық шаруашылығы қызметкерлерінің КҮНІ	шілденің 2-ші жексенбісі
Металлург КҮНІ	шілденің 3-ші жексенбісі
Сауда қызметкерлерінің КҮНІ	шілденің 4-ші жексенбісі
Көлік қызметкерлері КҮНІ	тамыздың 1-ші жексенбісі
Құрылысшы КҮНІ	тамыздың 2-ші жексенбісі
Шекарашылар КҮНІ	18 тамыз
Спорт КҮНІ	тамыздың 3-ші жексенбісі
Шахтер КҮНІ	тамыздың соңғы жексенбісі
Семей ядролық сынақ полигонның жабылған КҮНІ	29 тамыз
Білім КҮНІ	1 қыркүйек
Мұнай-газ кешені қызметкерлерінің КҮНІ	қыркүйектің 1-ші жексенбісі

БІЗДЕ ҚАНША КӘСІБИ МЕРЕКЕ БАР?

Мерекелер көп, мәні аз: Биыл елімізде жалпы 14 мемлекеттік мереке күні белгіленген. Олардың ішінде ұлттық және кәсіби мерекелер де бар. Мысалы: 10 қаңтар – Ұлттық ұлан күні, 2 ақпан – Ұлттық басылым күні, 12 сәуір – Ғылым қызметкерлері күні, 21 мамыр – Мәдениет және өнер қызметкерлері күні, 23 маусым – Полиция күні, 5 қазан – Мұғалімдер күні, 15 қараша – Теңге күні, 22 желтоқсан – Энергетиктер күні және басқа да көптеген кәсіби салаға арналған даталар бар. Ал, қосылатын мерекелер мыналар:

– Қазақстан кәсіпкерлері күні. Бұл күн елдегі кәсіпкерлік қызметтің дамуына үлес қосқан азаматтарды құрметтеуге бағытталған.

– Қазақстан қолөнершілері күні. Ұлттық қолөнерді дамыту мен сақтау ісіне атсалысқан шеберлерге арналмақ.

– Табиғи монополиялар саласы қызметкерлерінің күні. Энергетика, көлік,

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ КӘСІБИ МЕРЕКЕЛЕР

Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері КҮНІ	4 маусым
Эколог КҮНІ	5 маусым
Полиция КҮНІ	23 маусым
Мемлекеттік қызметші КҮНІ	23 маусым
Жеңіл өнеркәсіп қызметкерлерінің КҮНІ	маусымның 2-ші жексенбісі
Медицина қызметкері КҮНІ	маусымның 3-ші жексенбісі
Бұқаралық ақпарат құралдары қызметкерлері КҮНІ	28 маусым
Дипломатиялық қызмет КҮНІ	2 шілде
Ұлттық домбыра КҮНІ	шілденің 1-ші жексенбісі
Су шаруашылығы қызметкерлері КҮНІ	9 шілде
Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік органдарының КҮНІ	13 шілде

атқаратын санитарлық қызмет мамандарына арналған.

– Кадр қызметінің қызметкері күні. Адам ресурстарын басқару саласында еңбек ететін мамандардың кәсіби мерекесі ретінде белгіленбек.

– Қоғамдық тамақтану саласы қызметкерінің күні. Азық-түлік қауіпсіздігі мен қоғамдық тамақтану сапасын қамтамасыз ететін қызметкерлерге арналмақ. Жаңа мерекелерге қатысты қоғамда қызу пікірталас жүруде. Азаматтар өз ұсыныстарын 12 маусымға дейін білдіре алады. Бұл жерде қоғамға

түсіндіру жұмысы маңызды. Әрбір мерекенің форматы, мазмұны және құқықтық мәртебесі нақты белгіленуі қажет:

– Демалыс күні ме, жоқ па?

– Кәсіби марапаттар қарастырыла ма?

– Бұл күнде мемлекеттік шығын бола ма?

Осы сұрақтарға нақты жауап берілсе, қоғамдағы «мерекеге тойдық» деген секілді уәждер азая түсері анық.

Министрлік ұсынған жаңа кәсіби мерекелер – сырттай қарағанда, еңбек адамын мойындау сияқты көрінеді. Бірақ шын мәнінде, бұл бастамалар жүйелі саясаттан гөрі кезекті науқаншылдыққа көбірек ұқсайды. Біз тағы да пішін мен рәсімге алданып отырмыз. Ал шындық мынада: еңбек адамына құр атаулы күндер емес, әділетті жалақы, нақты қолдау мен кәсіби өсу мүмкіндігі керек. Күнтізбені мерекелермен толтырып, қоғамға «еңбекті бағалап жатырмыз» деген көрініс жасау – арзан көзбояушылық. Мұндай жасанды жағымпаздықпен біз нақты еңбектің қадірін кетіріп жатырмыз. Әрбір қосылған мереке – өнімділікке соққы, ал арнаулы мадақ – құр уәде ғана. Біз той тойлайтын емес, ойлайтын, ғылым мен білімді

бірінші орынға қоятын қоғам болуымыз керек. Егер реформаның аты бар да, заты болмаса – онда ол реформа емес, кезекті шоу. Бұл тәсілмен біз ешқашан дамыған елдердің қатарына қосыла алмаймыз. Мерекемен емес, мазмұнмен өлшейтін уақыт келді. Еңбекке деген шынайы құрмет – жұмыс орнында әділдік орнату, еңбекақыны көтеру, мансаптық өсуді қамтамасыз ету. Ал құр қағаз жүзіндегі даталармен халықты алдау – болашаққа жасалған сатқындықпен тең.

Әр заң, әр бастама – болашақтың іргетасы. Оған немқұрайлы қарау – ұлттың болашағына бейжай қарау. Ендеше, бізге салтанатты рәсім емес, салмақты саясат қажет.

Мұрат КҮМІСБЕК

ТОЛҒАНДЫРҒАН ТОЛҒАМДАР НЕМЕСЕ «ӨМІР ӨРНЕКТЕРІ» ШЫҒАРМАСЫ ЖАЙЛЫ ЖАЛҚЫ ОЙ

ЖАЗЫЛҒАН ӘРБІР КІТАПТЫҢ ӨЗ ОҚЫРМАНЫ, ӨЗ КӨКЖИЕГІ, ТАНЫМ КЕҢДІГІ МЕН ТЕРЕҢДІГІ БОЛАДЫ. БҰЛ ЖАҒЫНАН АЛЫП ҚАРАҒАНДА БІР ЗАМАННЫҢ СОЛҚЫЛДАҚ ТҰСЫ МЕН ӘР ҚОҒАМДА ЖҮРГІЗІЛГЕН САЯСАТТЫҢ КЕМ-КЕТІГІН, ОЗБЫРЛАРДЫҢ ІС-ӘРЕКЕТІН, ТҰТАС ТАРИХ ПЕН КЕЗЕҢДІ ҚАМТИ АЛҒАН ҰЛЫ ШЫҒАРМАЛАР ҰЛТТЫҚ ТҰРҒЫДА БИІК ӨРЕДЕН ТАБЫЛДЫ. ҰРПАҚТЫҢ ЖАДЫНДА ҚАШАЛДЫ. КЕМЕҢГЕРЛЕР МЕН ҚАРАПАЙЫМ ОҚЫРМАН АРАСЫНДА ТАЛҚЫЛАУҒА ТҮСТІ. ТАРИХ ПЕН ШЕЖІРЕНІ ТҰТАСТЫРҒАН РОМАНДАРДАН БӨЛЕК, «ХАНША-ДАРИЯ ХИКАЯСЫ», «ЖАБАЙЫ АЛМА» ІСТЕПТЕС ПОВЕСТЕРДІҢ ӨЗІ, КӨЛЕМІ, МАМЗҰНЫ ЖАҒЫНАН ӘДЕБИЕТІМІЗДІҢ БАЙ ҚАЗЫНАСЫНА ОЛЖА БОЛЫП ҚОСЫЛДЫ. АЛ БҮГІНГІ ЖАЗЫЛЫП ЖАТҚАН КІТАПТАР ШЕ?

Шыны керек, осы уақытта басылым беттерінен жарық көріп жатқан көптеген кітапқа сын көзбен қарап, кейбір туындыны жаратпай жатамыз. Өлбетте, «Абай жолынан» тартып бүгінде талқылауға түсіп, оқырманның ықыласын аударған «Ағыраптағы аты жоқ адам», «Мұтылған», «Абыл мен Қыбыл» секілді романдардан бөлек, шағын әңгімелерге дейінгі көркемдік қуаты жағынан шұрайлы, ғажайып дүниелер. Оларға сын жүрмес. Ал кейбір шығармаға жазылуы тұрғысынан сын айтылғанымен, негізінен бүгінгі жазылып жатқан шығармалар әдебиетте қалады деп сенеміз. Ал осындай тұста: «Өз әулетінің шежіресін жазған немесе қарапайым кейіпкерді соншама әспеттеген кітаптар ше?», – деп ойланатынбыз. Алайда осы бір ойды бұзған, көркемдік жағынан да, мазмұны тұрғысынан да ерекше сүйсінткен бір әулеттің шежіресі туралы кітапты оқып шыққанымызды жасыра алмаймыз. Ел тәуелсіздігін алған алғашқы жылдары Жетісу облысына қарасты Ескелді ауданының әкімі болып қызмет еткен, бүгінде зейнет жасында ара-тұра қаламды жанына серік етіп келе жатқан Жұмағали Әлібаевтың «Өмір өрнектері» кітабы шынымен де адамға ой салды. «Қандай кітап, қай тақырыпқа арналған шығарма болса да, ол жазылуы тиіс. Тек көркемдік қуаты кеміміген, ұлттық рухты қозғайтын, оқыған адамын жалықтырмайтын дүние болуы шарт» деп түйтік аталмыш кітапты парақтап-тарақтап жатып.

Жұмағали Әлібаевтың «Өмір өрнектері» кітабы шын мәнінде бір елдің тарихынан там-тұмдап ақпар беретін, өз әулетінің ғана емес, бір рулы елдің, туған жердің шежіресінен сыр шертер толымды шығарма. Автор кітаптың алғы сөзінде: Кезбе бұлттай жәңкіген ойдың ұшығына жетпей бабалардың түн жортқан, таңғы шықты таптап тағыша жердің бетінде ерлік пен өрлік жолында тайпала басып, тұлпарының тұяғы жетер жерге найзасының ұшын қадаған қаһармандығын

еске түсіресің. Солардың қатарында Жетісудай жерұйық мекеннің ең шұрайлы өлкесінен өріс пен қоныс сайлаған бабамыз Ескелдінің ерлігі мен өрлігін де ойлап тебіренесің. Шымыр ауылының әр тасы мен түйір топырағы туралы толғанасың», – деп тебіренеді. Көркем ой, келісті сөзді сабақтай отырып аталған кітапты жазуға не түрткі болғанын да айрықша атап өтеді.

«...Иә, азаматтың тағдырымен тірліктегі терсіңді еңбегін екшеп көрсетер ғұмырбаяндық-хамса іспеттес кітабы қалуы керек те шығар? Ол сенің азаматтық үніңді, елжандылығыңды, ұлт пен отансүйгіштік қасиетіңді айшықтай алса, арман мен

Күнсипа Тоқтарбайқызы - Айтжан Нұрымқұлұлы

мұратыңның өтеуі болмақ! Бір кездері Шымыр деп аталатын осынау құтты қоныс, құсни мекенде бабамыздың бірі Ескелді әулиенің табан таңбасы, терсіңді еңбегінің ізі қалғанын, шағын болса да аяулы Шымыр ауылының,

ата қоныстың жылнамасын жазайын деп түйдім. Соның басты өзегі ретінде – тірлікте мені аялап өсірген ардақты ата-анам тұрғысында да мөлдірете бедерлеп, кейінгі ұрпағымыз оқып, ата шежіресін, өмірі мен қандай адам болғанын біле жүрсін деген ойды қуаттадым. Сол мақсатта Шымыр ауылының шағын тарихын, әкем Айтжан мен анам Күнсипаның өнегелі өмірін толғауды мақсат тұттым. Өйткені әкешеміздің туғанына биыл 100 және 90 жыл толмақ», – дейді Жұмағали Әлібаев.

Автор ата-анасының тірліктегі болмыс-бітімі мен еткен еңбек, төккен терін ғана емес, кітабына сан жылғы перзенттік толғамын да мейлінше ғажайып етіп бедерлепті.

Әкесі Айтжан мен анасы Күнсипаның, өздерінің өмірге келген құтты мекен, құсни қонысы саналған Талдықорған қаласының іргесіндегі Шымыр ауылының сан жылдық тарихын, әр кезеңдегі аталған атауларын, аудан, өлке тынысын, ел азаматтарының шежіресі мен осы өңірді басқарған жандардың өмірбаянын толғаған кітапты оқыған сайын сүйсінесің. Іштей әкімдік қызмет етіп, бір өңірді басқарған азаматтың қаламының қуатына риза боласың. Аңыздан ақиқат арши отырып әр толғамын алтынмен аптағандай, күміспен күптегендей болғанына марқаясың.

Даналықты анасының ақжайлау ниеті мен пейілінен, қайсарлықты асқар тау әкесінің айбыны мен еңбекқорлығынан дарытқан Жұмағали Әлібаев «Өмір өрнектері» кітабын

үлкен еңбекпен жазып шыққан. Маңдай терін төгіп, қазақтың құнарлы сөзінің көркем тұстарын ойымен сабақтай білген. Сөйтіп, кіріспеден тартып, «Шырайлы Шымыр ауылым», «Жылнамалар тізбегі», «Асқар тауым, айдын көлім», «Парасат пайымдары» секілді бөлімдерде ауыл тынысын, әр кезеңдегі оқиғалар мен тізбектер, Айтжан мен Күнсипа анасы туралы перзенттік ой толғайды. Оған қоса қос тұлғасының пайымдарын мөлдірете жазып шығады.

Жұмағали «Шырайлы Шымыр ауылым» атты кітаптың алғашқы бөлімінде өзі туған елді мекенді мейлінше ғажайып суреттей білген. «...Тұлпарының тұғырлы, батырының ғұмырлы болуына қасиетті жердің киесі мен дарқандығы тегершік. Осынау ықылымнан ырысы шашылмай, сабақты дәні төгілмей жеткен құнарлы тарихтың құндақталған қасиеті мен өзегінің негізгі мәні мен мазмұны бір уыс топырақтың көз сұртер киесімен тамырлас. Ендеше, бабаларымыздың байырғы салтына сәйкес ата-анам мен бізді түлеткен, туған жер туралы жарты ауыз толғаныстың топшысын нықтауға да жосық пен жөн бар деп санаймыз.

Шынында Шымыр ауылының көшелері мен абатты жолдарына табан ізін түсіріп, ары-бері жүріп ойсоқты халді бастан кештім. Осынау құтты мекен, құсыни қоныста кешегі еліне ес болған Ескелді би бабамыз, он екі ата жалайырдың қаншама ұрпағы тірлік кешіп келеді», – дейді автор. Осылайша ой толғай келе, сонау

Жұмағали
ӘЛІБАЕВ

Өмір
өрнектері

ықылымнан тартып, Шымыр ауылының бүгінгі келбеті, тыныс-тіршілігіне дейін тоқталады.

Автор толғанысына сүйенсек, Шымыр ауылы ел рухын жаныған Ескелді бабаның табан ізі тұскен елді мекен. Шымыр ауылының маңында «Ескелді тоғаны» деп аталатын тоғанның бары да жергілікті азаматтарға таңсық емес. Бұл жөнінде автор: *«Шындығында Шымырдың тоғаны әлі бар. Осы тоғанның арнасы жаңартылып, онымен аққан су Шымыр және Байысов ауылдарына, оның шаруашылықтарына бүгінгі күнге дейін халыққа қызмет көрсетіп келеді. Кейде көнені білетін, тарихи жады мықты адамдар бүгінге дейін «Ескелді тоғаны» атап жүргенін құлағымыз шалып, мың жасағандай көңіліміз асқақтап қалатыны бар»,* – дейді.

Ал «Жылнамалар тізбегі» тарауында осынау ауылдың даңқын шығарған, елді мекенді басқарған азаматтарға тоқталады.

Жалпы, Жұмағали Әлібаев кітабының негізгі өзегі – ата-анасына арналған ой-толғам. Ол асқар тау әкесі мен айдын көл анасына деген перзенттік сағынышы мен құрметін тең ұстай отырып, олардың асқақ болмысын, адамгершілігін, елжандылығын мейлінше тереңнен толғай білге.

Негізінен алғанда Жұмағалидың әкесі Айтжан Нұрымқұлұлы қарапайым еңбек адамы болған. Десе де: «Дауыл ұрған кемедей тау толқындарға қарсы жүзген жастығымыздағы сұрқай жылдарды ешбір буынның басына бермесін деп тілеймін. Бала болдық, балалықтың балдан тәтті кезеңін елдің екі иығын қажаған қамыттай қатаң тұрмыс мүжіді. Одан қалса саясаттың салқын лебі де өңменнен өтті. Ес білетін үлкендердің тұнжыраңқы, жабығыңқы жүзіне қарап сүрген өмірдің салмағын сезінуші едік», – деп баласына сыр айтып отыратын Айтжан әкесі көкірегі даңғыл, көшелі жан болған екен. Оның қызметі, еткен еңбегін толғаған Жұмағали публицистикалық сарынмен: *«Жаз жайлауда, қыс қыстауда үйден, бала-шағадан жырақта, оның үстіне жастары келген ата-анасының өз қолына қарап отырғанын ескерекеле, жаңадан құрылған «Победа» атындағы совхозының асыл тұқымды малдардан жасақталып жатқан товарлы-сүт фермасына мал дәрігері және сол ұжымның басшысы болып қызметке орналасады. Бірден жұмысқа кірісіп, совхоз басшыларының көмегіне сүйеніп, фермада нәтижелі жұмыстар атқарды, оның ішінде, сүт фермасының айналасын асфальттандырды, малдарға азықты турап беруді жолға қойды, сүт суытқыштарын орнаттырды, ферманың өзінен сүт майлылығын анықтау лабораториясын ашып, сүт зауытымен тікелей байланысқа көшті. Осыған байланысты, сүт өнімі молая түсті. Мұндағы, 800 бас сиырлардың әрқайсысынан жыл ішінде 3500-4000 килограм аралығында өнім алынды. Оның майлылығы 4,8% пайыз болды. Әр жүз сиырдан 98 бұзау алынды.*

Осы орайда әкеміздің сан жылғы еңбегі еленіп, елдің ардақты азаматына айналғанын да айта кету керек. Абзал жан елдің алқауына бөленіп, марапаттарды да еншіледі. Жылдар бойы аудан аумағында атқарылған еңбегі ескеріліп, «Ерең еңбегі үшін», «Еңбек ардагері» және бірнеше мерекелік медальдармен, республика, облыс, ауданның «Құрмет» грамоталарымен марапатталды», – деп жазады. Біз де осынау автор ойын дерек ретінде оқырманға қайталай ұсынып отырғанымыз тегін емес.

Хош, тегінтенктілікүзілмеген әкесінің тұлғасын барынша қаламмен асқақтаған Жұмағали Әлібаев анасы жөнінде де ерекше тебіреніске барған. Айтжан мен Күнсипадан өмірге келген Жұмағали, Қайырғали, Нағима, Мәмилә, Гүлнар, Ғалия секілді перзенттердің де өмір жолы кітапта анық жазылған. Бұдан бөлек ананың ақ толғау, парасат пайымы, кісілігі де шебер айшықталған.

Кітап авторының ата-анасы шынымен де кешегі ғасырда тірлік емген, ауыр жұмысты арқалай жүріп ауыл халқына сыйлы, жақынына құрметті бола білген жандар. «Біз Шымырға «Победа» совхозына қызметпен ауысып келгенде

мағыналы кітапты оқып отырсаңыз, кешегі ғасырда жақынын жарылқаған, бар қазақты бауырым деп білген кең кеуделі жандардың көп болғанына қуанасың. «Өмір өрнектері» кітабына арқау болған Айтжан мен Күнсипа да сондай текті тұлғалар. Бұл орайда нағыз асыл адам болған ата-анасының өмірінен сыр тартқан Жұмағали Әлібаев: «Иә, Нұрымқұл атамыздың бауыры Нұрман аға Ұлы Отан соғысына қатысқан майдангер еді. Қан кешіп келсе де қайырымы мен мейірімі мол жан еді. Соғыстан келгеннен кейін совхозда он саусағынан өнер тамған ұста болды. Ұсталық міндетін асқан жауапкершілікпен атқарғаны үшін ел ішінде абырой-атағы жоғары болды. Соғыстың зардабынан денсаулығы сыр беріп, 1958 жылы нәбері 38 жасында қайтыс болды. Артында бір қыз, үш ұл қалды. Тіршіліктің бар ауыртпалығы жұбайы Сара тәмеге түсті. Тәтеміз балаларының жағдайын түсірмей, еңбек етіп, жақсы тәрбие берді. Көп ұзамай өзі де ауырып, науқастан бақилық болды. Бұл кезде үлкен қызы Баян Талдықорғанда училищеде оқитын. Балалары Рамазан, Ризван, Разбек мектепте оқитын. Туысқан ең жақын

комитетінде мемлекеттік жаттықтырушы болып қызмет атқарды. Соңғы жылдары жаттықтырушы жұмысына ауысып, Олимпиада резервтері мектебінде жұмыс істеді.

Ризван Текелі «Ашытқы зауыты» акционерлік қоғамының вице-президенті қызметіне дейін көтеріліп, Разбек Қарабұлақ кірпіш зауытының директоры болып қызмет атқарды. Кейінгі кездерде өмірдің ағымына қарай бизнес саласымен айналысты. Нұрман аға мен Сара тәтенің ұрпақтары бәрі білімді, шаңырақ көтеріп, балалы-шағалы бақытты жанұя болды», – деп естелік тарқатады.

Міне, осынау автор сөзінен-ақ өз отбасының ғана емес, тұтас бір әулеттің түтінін түзу ұшырып, жетім қалған бауырларының балаларын, әпке-сіңлілерінің ұрпағын бүгінге жеткізген шынайы өмір кейіпкерлерін көз алдыңызға алып келесіз. Қазақ қашанда мейіріммен мың жасап, ыстық ықыласпен ырысын тасытқан халық екеніне көз жеткізесіз. Бес баласынан бөлек, тума-туыстарының өскіндерін өмірге бейімдеген Айтжан мен Күнсипаның ақ дидарына, адалдығына, мейірімі мен асыл адамға тән ізгілігіне сүйсінесіз. Ал, мұны кітабына арқау еткен

уақыт көз алдымыздан өтті», – деп толғаныпты Күнсипа ана Жұмағали Әлібаевқа балалық шағын суреттеп. Сол қиыншылық жылдардан күні кешеге дейін адамдық жолында сан тараулы жол кешкен Күнсипа мен Айтжан әкей 50 жылдан астам тату тәтті тірлік кешкен екен. Ұлдарын текті, қыздарын мейірімді қылып өсірген сол қос тұлғаға арналған кітаптың соңғы бөлімі «Парасат пайымдары» деп аталады.

Аталған бөлімде Жұмағали Әлібаев ардақты жанжарының жүрекжарды сөзін санада жаңғыртып, оларды барынша тізбектей білген. Соның бір-екеуіне тоқталсақ: *«Адамның енесі жүрек қалауымен, сүйіспеншілігі зор, қасиетті махаббатпен қосылған екеудің келіншегіне күйеуін, күйеуіне келіншегін тапқан әйел-анасы болып табылады. Сөйтіп бір жаққа ана, екінші жаққа ене аталатын сол бір әйелдің аналық қарызы, аналық тауқыметі күйеу жігіттің де, келіннің алдында да бірдей.*

Екеуі де ана алдында, сол ене алдында да балалық парызын көрсетуге тиісті. Сый-құрмет жасап, асырап-сақтау, қарымтасын Құдай алдында, ел-жұрт алдында адамгершілікпен саналы түрде өтеуге міндетті. Ендеше сол келін болып, анаңды да, енеңді де, бірдей көріп, бірдей ұстап, ренжуітпеуге, жылатпауға, екеуіне бірдей қуаныш әкелуге, ар-намысың алдында міндеттісің, – дейтін көрінеді Күнсипа ана. Қарап отырсақ бүгінде қоғамдық тақырыпқа айналған «ене мен келін» мәселесіне кітап кейіпкері ғажайып талдау жасапты. Шындығында адам өзін өсірген, саған жар болар баланы тәрбиелеген қос ана алдында қарыз, бұл екі тарапқа да бірдей борышты дүние. Сол секілді Айтжан әкей: *«Қасқыр да қас қылмайды жолдасына»* деп бекер айтпаған. Адал жолдас, дос таңдай біл. Аңғал болма, алды-артыңды болжай жүр. Біреуге жақсылық ету қолыңнан келсе, ақырына дейін жаса. Қарымта қайтарамын деп қарыз қылма. Кең болған – кем болмас. Басқалар өзіңе не жақсылық істеді деп бұлданба. Алдымен өзің басқаға не жақсылық істедің деп, не істеу керек соны ойлап алған жөн. Жақсылық көптік етпейді. Жүрегіңді таза, жылы, мейірім ұста. Сонда басқаға қадірлі боласың.

Әр адам, әр уақытта өзіне өзі есеп беріп, өзінің ісін, сөзін адамдармен қарым-қатынасын ой-елегінен өткізіп, өзін-өзі тексеріп, сынап мінеп отыруы қажет. Сонда адамның тура жолмен жүруі күмән туғызбайды», – деп отырады екен Жұмағали Әлібаев бастаған балаларына өмірден өнеге таратып. Міне, осындай парасат пайымдары түзілген, қос тұлғаның өткені жазылған, тарихтың арғы-бергі тұсы қамтылған «Өмір өрнектері» өз әулетінің бейтеректеріне арнап қашалған мәңгілік мәнді ескерткіш деп білеміз. Ендеше, есті естелікке құрылған аталмыш кітап өз оқырманына олжа сайласын, автордың қаламы мұқалмасын деп тілейміз.

үлкен атамыз Нұрымқұл мен Көкебала апамыз жастары ұлғайған, зейнеткерлікке шыққанның біраз болған еді. Сол жылдары үлкен кісілер бар, бала-шағамызбен бәріміз бірге тұрамыз. Нұрымқұл атамыздың немере қарындасы Нұриә апамыз денсаулығына байланысты Қаратал ауданының құмды жерінен Шымырға көшіп келді. Қасында үш баласы – Кәкім, Керім, Рәш болды. Біраз үйімізде бірге тұрдық. Содан көп ұзамай совхоздан үй алып беріп, бөлек шығардық. Кәкім мектеп бітірген кезі, Керім мен Рәш мектепте оқитын кездері. Кейін бәрі оқу бітіріп, мамандық алып, қызмет жасап, шаңырақ көтеріп, бақытты жанұя болды», – деген анасының естелігінен-ақ, Күнсипа апаның қандай жан болғанын біле беруге болатындай.

Шындығында, мазмұнды,

адамдар Айтжан әкеміз бен Күнсипа анамыз болғандықтан, олар балаларды өз қолдарына алып, өмірге аяқтандырып, жол ашты. Баянды қолдарынан тұрмысқа ұзатты. Рамазан мектеп бітіріп, Шұбардағы ауылшаруашылық техникумына оқуға түсіп, мамандық алды, әскер қатарына шақырылды. Рамазан жастайынан спортпен айналысатын. Кейіннен Алматы физкультура және спорт институтына бітіріп, спортпен кәсіби түрде айналысты. Рамазан Нұрманов еркін күрестен спорт шебері, СССР-дің жастар арасындағы чемпионы, СССР кубогының жеңімпазы, СССР халықтары спартакиадасының күміс жүлдегері, халықаралық жарыстардың әлденеше дүркін чемпионы. Қазақстан чемпионатының алты дүркін жеңімпазы. Қазақстан Республикасының спорт

Жұмағали Әлібаевтың да тілдік қуатына, әр естелікті орайлы сабақтастырған шеберлігіне тәнті боласыз.

«Балалық шақ есімізді білер-білмес кезде 1941 жылғы Ұлы Отан соғысы басталды. Елге ес болатын үлкендер, әкелеріміз, жалпы ер азаматтар соғысқа кетті. Әйелдер, жас жеткіншектер тірліктің барлық ауырпалығын көтеруге тура келді. Сондай ауыртпалықтардан менің замандастарым ерте есейді, яғни 8-10 жасқа толмағандар ауылдың өміріне араласып, шамамыз келгенше Отан алдындағы адамдық борышты еңбек даласында өтедік. Ауыл халқына қол ұшын бердік. Ұлдар өгізге отырып егістік алқабында бейнеті қалың жұмыс істесе, қыздар масақ теріп, қырмандағы аналарымызға көмектесетінбіз. Тойып ішкен ас жоқ, үстіге киер киім жоқ, үйде мандытып жағатын отын жоқ сұрқай жылдар, суық

ПОЧЕМУ КАЗАХОВ РАНЬШЕ НАЗЫВАЛИ КИРГИЗАМИ

КАК ИЗВЕСТНО, КАЗАХОВ НАЗЫВАЛИ КИРГИЗАМИ. ЭТО МЫ ЗНАЕМ ИЗ ИСТОРИИ КАЗАХСТАНА И СССР. НО Я СТОЛКНУЛАСЬ С ТАКИМ ФАКТОМ, ЧТО НА ИССЫККУЛЕ, МЕСТНЫЙ КИРГИЗ, ТОРГОВАВШИЙ ФРУКТАМИ НА ТЕРРИТОРИИ ЧОЛПАН АТЫ, СПРОСИЛ МЕНЯ: КЫРГЫЗСЫН БА? Я ОТВЕТИЛА: - ЖОҚ, ҚАЗАҚПЫН! А ОН ГОВОРИТ, СЕН БІЛЕСІҢ БЕ, СЕНДЕР ҚАЗАҚТАР – ҚЫРГЫЗСЫҢДАР, СЕНДЕРДІ ОРЫСТАР САТЫП АЛҒАН! СОСЫН ҚАЗАҚ БОЛДЫҢДАР!

Вот тебе вопрос! До сих пор поражаюсь такому умозаключению простого человека, который по моему мнению, не то что исторические книги читать, он даже газеты не читает, а думает как? Значит этот вопрос существует среди киргизов издавна. И решила покопаться в сети, что там есть про нас, казахов, которые «были киргизами?». И нашла материал в Паблицах, где пишут: «в том, что казахи стали называться киргизами виноваты журналисты». Почитайте.

...Оказывается, вся эта путаница случилась по вине журналистов, живших 280 лет назад. Казахи стали киргизами из-за обычного журналистского ляпа. Но начнём по порядку.

Слово «қазақ» появилось в XV веке, когда в 1460 году ханы Жанибек и Керей со своими аулами откочевали с берегов Сыр-Дарьи в Семиречье – на земли правителя Могулистана Есен-буги. Там в 1465 году они образовали Казахское ханство. Эти племена стали именовать себя свободным людом – «қазақтар» (в русском языке «казахи»). Долгие годы и века те кочевники гордо именовали себя «мен қазақ». Даже в царских

возглавлял сын хана Абулхаира султан Ералы. В то время русская публика мало что знала о казахском народе, поэтому газета «Санкт-Петербургские ведомости» решила дать большую статью на эту тему. Главный редактор Михайло Ломоносов поручил это дело одному сотруднику редакции. Тот сразу схватился за книгу Витзена. Беда всех журналистов – это вечная спешка: кровь из носа срочно статью в номер! Поэтому тот шелкопёр до главы «Бухария» просто не долистал.

Он добавил от себя ремарку: «Казахи произошли от енисейских киргизов». Кое-как состряпав статью и добавив немного

документах казахи упоминаются под своим собственным именем.

Например, в журнале русского посланника в Джунгарию Ивана Унковского (1722) можно встретить упоминания о казахах именно под именем «казак». Но Унковского тогда мало кто читал. Более популярной была книга голландца Николая Витзена. Сей нидерландский негодяй по заданию Петра I должен был собирать данные о народах, живущих к югу от Российской империи. Задание в принципе он выполнил, хотя не очень честно. Побоявшись ехать в опасные степи, он обосновался недалеко и стал брать «интервью» у приезжих чиновников, путешественников и купцов, которые побывали там.

Кто-то дал правдивый сказ, а кто и при-врал, но, как бы то ни было, все рассказы уместились в сборник Витзена «Северная и Восточная Тартария». В этом труде действительно много полезной информации: к примеру, есть данные об отце хана Абулхаира – султана Кажы. В своей книге Витзен распределил народы Азии по географическому признаку: он дал описание башкир (башкорт), енисейских киргизов, хакасов и казаков. Информация о казахах была помещена в главу «Бухария». Казахи фигурировали у него под собственным именем «казаки» или «татарские казаки» – подданные Бухары.

Последнее связано вот с чем. Казахское ханство в конце XVII века вело борьбу с Бухарским ханством за сферы влияния на территории Средней Сыр-Дарьи. В те времена отдельные территории современного Южного Казахстана постоянно переходили из рук в руки. Какое-то время Бухара распространила там своё политическое влияние, и казахи названы своим собственным именем, но в 1734 году случился казус. В Санкт-Петербург с официальным визитом прибыла делегация, которую

интриги, журналист сдал свой опус в номер. В нём подразумевалось, что речь идёт о казахах, а на самом деле – о енисейских киргизах, или будущих хакасах. «Санкт-Петербургские ведомости» – это был главный официальный рупор Российской империи, поэтому всё, что было написано в этой газете, воспринималось читателями как истина в последней инстанции. По этой причине «филькину грамоту» о казахах все восприняли как достоверную. В официальных документах и делопроизводстве, имеющих государственное значение, слово «казак» было заменено на «киргиз».

«Возникла крайне анекдотичная ситуация, поскольку эта статья появилась в официальной газете царского правительства. Это было воспринято как закон для употребления, – говорит Ирина Ерофеева. – Фактически с этого времени чиновники во всех официальных документах стали именовать казахов киргизами». Тем более для царских чиновников это было удобно, что-

бы отличать казахов от сибирских и яицких казаков. Хотя этимология этих слов разная, но поскольку в русский язык ещё не были введены графические знаки, фиксирующие фонетику, то возникла путаница между таким социальным слоем, как казахи, и названием целого народа казахи.

Надо сказать, что серьёзные учёные пытались исправить этот журналистский ляп. О том, что не нужно путать киргиз-кайсаков с казахами, первым написал в 1750 году академик Миллер. В 1771 году в своей рукописи об этом же говорил русский путешественник Барданес. Свой труд он так и назвал – «Киргизская или казахская хорография». Он уделил особое внимание тому, что так называемые «киргизы» никогда не называли себя киргиз-кайсаками, а говорили «мен казак» – «я казах». С этой исторической ошибкой боролся и Чокан Валиханов.

Но кто у нас слушает учёных! Как начали называть казахов киргизами, так на 200 лет это и осталось. Да, велика журналистская вина, но единственным оправданием служит лишь то, что название «казак» вернулось тоже благодаря журналисту. И не просто журналисту, а писателю, поэту, государственному и общественному деятелю Сакену Сейфуллину. В газете «Енбекши казах» была опубликована его статья «Давайте называть казахов казахами – исправим ошибку». Сейфуллин был председателем Совета Народных Комиссаров республики, то есть главой правительства, поэтому его слово много значило.

«Каждому казахскому гражданину нужно прекратить называть себя «киргиз», необходимо почаще говорить «казак», чтобы это слово стало привычным для слуха других народов. Центральное правительство Казахстана должно прекратить использовать слово «киргиз» и должно издать декрет о применении слова «казак» при названии народа».

Потом последовали и другие статьи Сакена Сейфуллина на эту тему. В них он постоянно поднимал вопрос о переименовании киргизов в казахов и упорно именвал республику не Киргизской АССР,

а Казахстаном. И переломил-таки общественное мнение! С V съезда Советов 1925 года казахов стали называть правильно. Тогда же появилось и название страны – Казахстан. Said Argyn : <https://www.facebook.com/groups/686389398230145/permalink/78...>

15 июня 1925 года. 100 лет, как казахи вернули свое название.

В интервью газете Центрального государственного архива Казахстана Сабит Шилдебай рассказывает, почему казахи были названы «киргизами» и как они вернули свое название.

По словам историка, во времена царской России название народа было сознательно искажено:

«Царское правительство, чтобы не путать нас с казачьими войсками, созданными для покорения и удержания территорий Российской империи, сознательно искажило название народа и называло нас «киргиз-кайсаками». И по указу Михаила Сперанского от 1822 года использовали слово «киргиз».

В первые годы советской власти название «киргизы» еще сохранялось. В 1919 году революционный комитет, созданный для управления казахскими землями, официально назывался Киргизский революционный комитет.

«В октябре 1920 года при образовании Казахской автономной советской социалистической республики в казахском названии было слово «казак», но во всех официальных русских документах писали «киргиз». Нужно было отказаться от названия, данное метрополий колонизированному краю и народу, вернуть истинное историческое название и добиться его официального признания центральной властью», — говорит историк.

Первым поднял этот вопрос Чокан Валиханов, но он ничего не требовал, лишь говорил об этом с научной точки зрения. Стоит отметить также усилия Сакена Сейфуллина и Миржакыпа Дулата, говорится в интервью. Это было вопросом всего казахского народа, волнующим каждого, отмечает Сабит Шилдебай.

...Напомню, что 100 лет назад, 19 апреля 1925 года, на V Всеказахском съезде в городе Акмешит (ныне Кызылорда) было принято постановление о возвращении казахскому народу исторического названия. А 15 июня 1925 года Всероссийский центральный исполнительный комитет издал специальный декрет: Киргизская Автономная Социалистическая Советская Республика (Қазақ) Автономиялы Социалистік Кеңес Республикасы[1][2] — казахская автономия в составе РСФСР и СССР, существовавшая с 1920 по 1925 год и называлась Киргизской республикой. Республиканская столица — город Оренбург. В результате национально-территориального размежевания в 1925 году в состав республики были переданы территории современных Жетысуской, Алматинской, Жамбылской, Туркестанской и Кызылординской областей, а также Каракалпакия. Из состава республики была изъята Оренбургская губерния. В связи с этими значительными переименованиями и утратой прежней столицы Оренбурга, столица республики была перенесена в город Ак-Мечеть, в 1925 году республика в её новых границах получила новое название: Казахская АССР[3]. (Из САИТА Республики, автор Назира Даримбет)

Материал подготовлен
Баян ТАНАТАРОВОЙ.

Бейсенбі - Четверг, 19 маусым

ХАБАР

05.00 «Дүлдүлдер дүбірі»
06.00 Телехикая
«Пәленшеевтер-3»
07.00 «Оян!»
09.00 Мультсериал «Питэр
Пэн-2»
09.30, 21.00 Сериал «Зиморо-
док-2»
11.30 «Тамаша»
12.00 «Көзқарас»
12.30, 19.00 Телехикая «Детек-
тив әже»
13.30 Телехикая «Қарлы ғаш ұя
салғанда»
15.00, 20.00 Телехикая «Бахар»
16.00, 23.30 Сериал «Солнеч-
ный ноябрь»
18.00 Новости
18.30 Жаңалықтар
22.30 «КешREC»
01.00 Сериал «Перекресток»

13.40 «Әсем әуен»
14.00 «Мақсатына жеткендер»
14.30 «Агро аймақ»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Біздің өңір»
17.00 «Ой-сарап»
17.30 «Әсем әуен»
18.00 «19 регион» /тікелей эфир
18.40 «Әсем әуен»
19.30 «Ащы да болса...»
20.00 Қорытынды жаңалықтар
(Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар
(Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алма-
тинская область)
21.30 Итоговые новости (Об-
ласть Жетісу)
22.00 «Біз жанбасақ»
22.45 «Әсем әуен»

ЕЛ

21 ҚАҢАҚ

ЕВРАЗИЯ

31 КАНАЛ

06.00 «Той базар»
07.15, 02.30 «П@утина»
08.10, 19.00 «Koreميز-шоУ»
09.10 «Жить здорово»
10.00 «Давай поженимся!»
10.55 Сериал «ДИЕТА № 0»
12.45 «Пусть говорят!»
14.00, 01.50 «Новости»
14.15, 02.10 «Жаңалықтар»
14.30 Qoslike
18.30, 03.25 «Басты жаңалықтар»
20.00 «Главные новости»
20.35 Сериал «Горячая точка-2»
00.50 Ночной кинотеатр
03.50 «Той базар»

06.00, 04.00 «Әзіл студия»
ойын-сауық
06.30 «31 әзіл» ойын-сауық
06.50, 20.00 Информбюро (рус.,
каз.)
08.00, 00.20 «Мұрагерлер» теле-
хикаясы
09.30 Мультсериал «Великий
Человек-паук»
10.00 Мультсериал «Кунг-фу
Панда»
11.00 Мультсериал «Пингвины
Мадагаскара»
11.30 Мультсериал «Губка Боб»
13.00 Худ. фильм «В осаде-2:
темная территория»
15.20 Худ. фильм «Соучастник»
18.10 «Пришельцы на чердаке»

	КТК	21.00 Худ. фильм «Не дыши-2» 23.00 «Актуально» с Ильей Уразаковым 23.10 «Бозторғай» телехикаясы 01.30 «Тамаша Live» ойын-сауық 03.00 «Time Vine» ойын-сауық 03.20 «Tik Tok show» ойын-сауық 03.40, 05.00 What's up 04.20 «1001 Өзіл» ойын-сауық 04.30 Телевикторина «Bala Battle» 05.20 «Ризамын» ойын-сауық
07.05 Кешкі жаңалықтар 07.25, 03.00 «Өртенген сезім» 08.00, 18.30 «Қаралы жесір» 09.10 Вечерние новости (повтор) 09.40 «Было дело», документальный детектив 10.30, 21.30 «Шеф-4», криминальная драма (повтор) 12.30, 23.30 «Марашанец»		

12.00, 20.00 Тарашаңақ, остросюжетная драма
14.30 «Райское место», мелодрама
16.30 «Реальная мистика», реалити-шоу.
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
01.30 «Катина любовь», мелодрама
05.20 «Кел, шырқайық!» (қайталау)
06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.15 «Саулықтың сыры»
09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы)
10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.30 Новости (Алматы облысы)
11.00 Новости (Жетісу облысы)
11.30 «Ой-сарап»
12.00 «Шаңырақ»
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «19 аймақ»

7 КАНАЛ

06.02 Телехикая «Хақ»
07.00 Телехикая «Сезім үшін»
08.00, 18.30 Телехикая «Ақ пен қара»
09.00, 00.40 Жаңалықтар
09.30, 01.00 Новости
10.00, 20.00 Сериал «Велико-лепный век. Көсем»
11.00, 21.00 Сериал «Бесценное время»
12.00 Каз юмор
13.00 Телехикая «Әйел қасиеті»
15.00 Сериал «Тройная защита»
16.00, 22.00 Сериал «1001 ночь»
18.00 Жаңалықтар.
19.30 Новости.
23.40 Сериал «Султан Разия»
01.30 Здоровье с Айнура Тажиной
02.00 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы
03.00 «Жұлдызды шаңырақта»
03.40 Q-eli
04.40 Телехикая «Ата-ана. Бала-шаға»
05.10 Телехикая «Үмітіңді үзбе»
05.53 Үзіліс

Жексенбі - Воскресенье, 15 маусым

	ХАБАР
05.00	«Jeti qazyна»
07.00	Әлішер Кәрімов концерт
08.00	«Умирая внутри»
09.00	«Дозор джунглей»
10.30	«Карлик нос»
12.00	«Секретная штаб квартира»
14.00	«Азамат»
15.15	«Кеш жарық!»
16. 30	«Миллионға келістік»
18.00	«7 күн»
18.45	«Народный контроль»
19.00	«Алғашқы»
20.00	«Қызық таймс»
21.00	«Представь себе»
23.00	«Байдың қызын аламын»

	ЕВРАЗИЯ
06.00	«Той базар »
08.00,03.10	«Паутина»
09.00	«Воскресные беседы»
09.10	«Наша война»
10.00	«100 дней свободы»
14.25	«Диверсант конец войны»
20.00	«Аналитика»
20.45	«Мамкина звездочка»
00.55	«Что? Где? Когда?»
03.45	«Той базар»

	КТК
07.00	ҚР ӘНҰРАНЫ
07.05	«Әнім Сен Едің»
07.30	«Кел, шырайық»
08.30, 18.30	«Қаралы жесір»
09.40	«Фарфоровое счастье»

Жұма - Пятница, 20 маусым

	ХАБАР	
05.00 «Дүлдүлдер дүбірі»		13.40 «Әсем әуен»
06.00 «Пәленшеевтер-3»		14.30 «Ащы да болса...»
07.00 «Оян!»		15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
09.00 «Питэр Пэн-2»		15.20 «Өзежарды»
09.30 «Зимородок-2»		16.00 Новости/прямой эфир
11.30 «Неосеть»		16.20 «Біз жанбасақ»
11.50 «Бір кітап»		17.10 «Ой-сарап»
12.00 «Дәстүр»		17.30 «Жетісу әуендері»
12.30 «Детектив Әже»		18.00 «Әсем әуен»
13.30 «Қарлығаш ұя салғанда»		18.35 «Менің анам»
15.00,20.00 «Бахар»		19.00 «Зейнеп апаның әңгімелері»
16.00 «Солнечный ноябрь»		19.30 «Абадан»
18.00 Новости		19.50 «Әсем әуен»
18.30 Жаңалықтар		20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
19.00 «Алғашқы»		20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
22.30 «ОйнаIQ»		21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
23.30 «Дело под номером»		
01.30 «Перекресток»		

	ЕВРАЗИЯ	21.30 Итоговые новости (Область Жетысу) 22.00 «Менің балалық шағым» 22.45 «Әсем әуен»
06.00 «Той базар» 07.15, 02.40 «П@утина» 08.10, 19.00 «Koreميز-шоу» 09.10 «Жить здорово» 10.00 «Давай поженимся» 10.55 «Диета №0» 12.45 «Пусть говорят» 14.00, 02.00 «Новости» 18.30, 03.25 «Басты жаңалықтар» 20.00 «Главные новости» 20.30 «Парламент онлайн» 20.55 «Поле чудес» 22.10 «Отпуск по ранению» 03.50 «Той базар»	 31 КАНАЛ 05.58 ҚР ӨНҰРАНЫ 06.00,04.00 «Әзіл студия» 06.30 «31 әзіл» 06.50,20.00 Информбюро 08.00,01.00 «Мұрагерлер» 09.30 «Великий человек-паук» 10.00 «Кунг Фу Панда» 11.00 «Пингвины Мадагаскар» 11.30 «Губка боб» 12.50 «Пришелцы на Чердаке»	

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.25 «Өртенген сезім»
08.00, 18.30 «Қаралы Жесір»
09.10 «Вечерные Новости»
09.40 «Было Дело»
10.30 «Шеф-4»
12.30 «Марашанец»
14.30 «Райское место»
16.30 «Реальная мистика»
18.30 «Қаралы Жесір»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.30 «Дет Домовка»
01.00 «Катина любовь»
04.00 «Кел, шырайық»
06.10 Кешкі жаңалықтар

14.50 « Марли и Я »
17.40 «Терминатор: да придет спаситель»
21.00 «Крид-2»
23.50 «Бозторғай»
02.00 «Тамаша live»
03.00 «Time vine»
03.20 Тик ток шоу
03.40,05.00 What 's up?
04.20 «1001 Өзіл»
04.30 «BALA BATLLE»
05.20 «Ризамын»

7 КАНАЛ

06.00,05.50 Әнұран
06.02 «Хақ »
07.00 «Сезім үшін »
08.00,18.30 «Ақ пен Қара»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.15 «Саулықтың сыры»
09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы)
10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.30 Новости (Алматы облысы)
11.00 Новости (Жетісу облысы)
11.30 «Ой-сарап»
12.00 «Ұлт ұяты»
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «19 регион»

09.00, 01.10 Жаңалықтар
09.30, 01.30 Новости
10.00, 20.00 «Великолепный век. Кёсем»
11.00, 21.00 «Бесценное время»
12.00, 23.40 «Каз юмор»
13.00 «Әйел қасиеті»
15.00 «Орел и Решка»
16.00, 22.00 «1001-түн»
18.00 Жаңалықтар, Тікелей эфир
19.30 Новости, Прямой эфир
00.10 Динара Сатжан
02.00 «Айгерім Сейфолланың сырласуы»
03.00 «Жұлдызды шаңырақта»
03.40 Q-елі
04.40 «Ата-ана. Бала-шаға»
05.10 «Үмітіңді Үзбе»
05.53 Үзіліс

13.30 «Райское место» 15.30 Шәмші әндерінің кеші 20.30 «Ивушка плакучая» 00.20 «Катина любовь» 01.50 «Мәшнүн» 03.00 Шәмші әндерінің кеш 05.20 «Әнім сен едің»		13.45 «Әсем әуен» 14.00 «Ұлт ұяты» 14.50 «Әсем әуен» 15.00 «Шаңырақ» 15.50 «Әсем әуен» 17.00 «Шашу» 17.35 «Агро аймақ» 18.00 «Единый народ» 18.30 «Келіп көр» 19.00 «Өзекжарды» 19.30 «Арнайы репортаж» 20.00 Асылбек Тойлыбаевты еске алу кеші 21.30 Д/ф «Travel Kazakhstan» 22.00 «Шіркін-ай» 23.05 «Әсем әуен»
---	--	---

31 КАНАЛ	
06.00,05.00 «Әзіл студио» 07.00 «Күліп All» 07.30 «Тәтті шоу» 08.00 «Великий человек паук»	

Сенбі - Суббота, 21 маусым

ХАБАР

05.00 «Jeti qazyна»
07.00 «Жұмыр жердің жұмағы»
09.30 «Культурный контекст»
10.00 «Дозор джунглей»
11.30 «Фиш и Чипси»
12.00 «Представь себе »
14.00 «XXI ғасыр көшбасшысы»
15.00 «Қызық таймс»
16.15 «Байдың қызын аламын»
18.00 «7күн»
18.45 «Біздің назарда»
19.00 «Кеш жарық!»
21.00 «Секретная штаб-квартира»
23.00 «Миллионға келістік»
00.30 «Әке бақыты»

13.00 «Әсем әуен»
13.35 «Менің анам»
14.00 М/ф «Қажымұқан»
14.30 «Абадан»
14.50 «Әсем әуен»
15.00 «Аман болайық»
15.40 «Әсем әуен»
16.20 «Менің балалық шағым»
17.00 «Шашу»
17.35 «Ғибрат»
18.00 «Ділмар»
18.50 «Әсем әуен»
19.00 «Ұлт ұяты»
19.55 «Біздің өңір»
20.30 «Апта» (Жетісу облысы)
21.00 «Апта» (Алматы облысы)
21.30 «Апта» (Область Жетысу)
22.00 «Апта» (Алматинская область)

	ЕВРАЗИЯ	бөләстӱ) 22.35 «Әсем әуен»	
			31 КАНАЛ
06.00	«Той базар»	06.00,04.40	«Әзіл студио»
08.00	«П@утина»	07.00	«Күліп all»
09.00	«Қаймақ»	07.30	«Тәтті шоу»
09.35	«Наша война»	08.00	«Великий человек-паук»
10.25	«Три дня лейтенант кравцова»	09.00	«Губка боб»
14.25	«Диверсант конец войны»	09.30	«Готовим с Адель»
20.00	«Асау жаңалықтар»	10.00	«Алдараспан»
20.30	«Заң мен ел»	12.00	«Әкеге апарар жол»
20.55	«100 дней свободы»	14.00	«Облачно-2»
01.20	«Высота-89»	16.20	«Гарфилд-2»
03.30	«П@утина»		

	КТК	
07.00	ҚР ӘНҰРАНЫ	18.00 «Золушка»
07.05	«Мерекелік концерт»	20.10 «Хоббит нежданное путешествие»
07.20	«Кел , шырқайық!»	23.40 «Не дыши-2»
09.10, 18.30	«Қаралы жесір»	01.40 «Bizdin Show»
10.20	Вечерние Новости	03.00 «31 әзіл»
10.50	«Детдомовка»	03.30 «Тик ток» шоу
14.20	«Райское место»	04.00 «Тамаша лайф»
16.20, 03.50	Ғазизхан	05.00 «1001 әзіл»
Шекербековтың ән шашуы		05.10 BALA BATTLE
20.30 «Фарфоровое счастье»		05.30 What's up?
00.30 «Катина любовь»		
02.10 «Адал сөз»		
05.30 «Мерекелік концерт»		
		7 КАНАЛ
		06.02 «Тақиясыз періште»
		07.40 «Концерт»
		09.40 «Цифровая гигиена»

	ЖЕТИСУ	10.00 «Великопелный век. Кесем»
07.05 «Әсем әуен»		12.30,21.00 «Бесценное время»
07.30 «Таңжарық»		13.30 «Супер келіншек»
09.15 «Саулықтың сыры»		16.00,22.00 «1001 ночь»
09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы)		18.10 «Жарқыраған жұлдыз»
10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)		19.00 Дискотека-90X
10.30 Новости (Алматы облысы)		22.40 «Мой брат»
11.00 Новости (Жетісу облысы)		00.50 Айнуր Тажина
11.30 «Ой-сарап»		01.50 «Q-елі»
12.00 «Біздің толқын»		02.50 Қызықты Weekend
12.50 «Саулықтың сыры»		03.40 «Жұлдызды шаңырақта»
		04.40 «Ата-ана. Бала-шаға»
		05.10 «Ағайынды»
		05.58 «Үзіліс»

09.00 «Губка боб» 09.30 «Готовим с Адель» 10.00 «Телебинго» 10.25 «Пингвины Мадагаскар » 10.50 «Облачно -2» 13.00 «Гарфильд-2» 14.50 «Золушка» 17.20 «Хоббит неожиданное путешествие» 20.50 «Ной» 23.50 «Крид-2» 02.00 «31 әзіл» 03.00 «Тик ток» шоу 03.30 «Тайм вайн» 03.50 «1001 әзіл» 04.00 «BALA BATTLE» 04.30 «What's up?» 05.30 «Ризамын»		13.05 «Әсем әуен» 13.35 «Менің анам» 14.00 М/ф «Қажымұқан» 14.30 «Абадан» 14.50 «Әсем әуен» 15.00 «Аман болайық» 15.40 «Әсем әуен» 16.20 «Менің балалық шағым» 17.00 «Шашу» 17.35 «Ғибрат» 18.00 «Ділмар» 18.50 «Әсем әуен» 19.00 «Ұлт ұяты» 19.55 «Біздің өңір» 20.30 «Апта» (Жетісу облысы) 21.00 «Апта» (Алматы облысы) 21.30 «Апта» (Область Жетісу) 22.00 «Апта» (Алматинская область) 22.35 «Әсем әуен»
---	--	---

7 КАНАЛ	
06.00,05.45 Әнұран 06.02 «Тақиясыз періште»	

ҚҰМСАҒЫЗ ГҮЛІ

ЖАБАЙХАН АҚАШҰЛЫ
(1938-2006 жж.)

КазГУ-дің физика-математика факультетін 1960 жылы бітірген. «Қазақстанның үздік мұғалімі» атағын алған. Математика саласынан 1-ші дәрежелі атағы берілген. Ақын.

Жабайхан Ахашұлының соғыс кезіндегі балаларға арнауы

Мың тоғыз жүз қырық үштің, тамыз айы болатын.
Өмір, өлім қырқысқан, есте қалды қара түн.
Бәрі де орақ басында, ауылда жан қалмайтын.
Балалардың қасында бас-көз пенде болмайтын.

Жер айналып діңінен, күнді айналып көшеді.
Тағдыры жер төсінде, қас қағым сәт шешеді...

Жүгірістік тұс-тұстан, дабылынан ұшақтың.
Көрді сірә ұшқыш та, балаларды ұсақ тым.
Кілт төмендеп сол сәтте, бір айналды ауылды.
Еске аламыз әлбетте, балажан сол бауырды.

Анық көрдік келбетін, нұсқады ол да батысты.
Сөзім қылын тербетіп, өте шықты атүсті.
Қанбатысты еске алып, кете барды биіктеп.
Қала бердік топталып үйірдегі киіктей.
Алғаш көрдік ұшақты, әсерлі сол шақ қандай!
Әкеміз кеп құшақтап, арқамыздан қаққандай.

Кім бастады білмеймін, сәті түскен оңынан.
Қуып бердік, күл мейлің, сол ұшақтың соңынан.
Сенімдіміз бәріміз, кенделік жоқ ойдан да.
Мынау ұшақ, көріңіз қонатындай майданға.

Сонда біздің әкеміз, құшағына қысатын.
Сонда біздің көкеміз, көре сала ұшатын
Біреу іздеп әкесін, жолға шықтық ақыр біз.
Біреу іздеп көкесін ұшып келе жатырмыз.
Бей-берекет жосымай, жусан үздік сый үшін.
Жеткізбекпіз осылай,туған жердің иісін.

Әке жайлы ойлау да, құбылыс қой көрікті.
Ең кішіміз Сайлау да, бір уыс гүл теріпті.
Кедергіге илікпей кештік изен, жусанды.
Жарыстағы жүйріктей, қолтығымыз бусанды.

Түбір табан таңдай ма, қатқан қурай бетке ұрды.
Кебетіндей таңдай да, су ішкіміз кеп тұрды.

Су болмайды бұл маңда, сусаған құм шағылдар
Су шығатын жұлғанда, құмда өсетін сағыз бар.
Бірде ұшақ көрінбей, Көкжиекпен жалғасты.
Біздің топта берілмей, бейтаныстау белді асты.

Айтсақ енді бір сөзбен, батып бара жатты күн.
Біздің жасақ бұл кезде, басқан әбден аптығын.
Табан сыздап ауырды, жөн білмейміз біріміз.
Майдан тұрсын ауылды табатын жоқ түріміз.

Келтіре алмай қыйсынды қиналамын осы күн.
Алғаш солай түйсіндік, адасудың жосығын

Оңғарылмай іс соңы, тоқырады нар сенім.
Соңы солай қашан да, ойланбаған нәрсенің.
Айнала маң қара түн, Жұлдыздары самсаған.
Бір жұтым су болатын, Арманымыз аңсаған.
Осы соңғы түріміз, санамызда бір сұрақ.
Бірімізден біріміз оянамыз су сұрап.

Біраздан соң толқында, жүзіп жүрген жандаймыз.
Су дегенің мол мұнда, бірақ ішіп қанбаймыз.

Еміс-еміс бұл қалай, боздауын - ай ботаның!
...Су сорғалап тұрғаны – ай сақалынан атаның.
Таныс бейне көзінен, жас тамады құрғамай.
Еміс-еміс сезінем жаңбыр жауып тұрғаны – ай.

Балапаным құлын-е-е-м, тірімісің бағым-а-а:
...Қара қағаз келген ғой, күнбатыстан тағы да.
Өңім болды бұл менің, көзімді әрең ашқаным.
Бүкіл ауыл келгенін, анық сезе бастадым.

Хабарсыз-ақ батыстан, есеңгіреп тұрды ауыл.
Бұл сапарға қатысқан тұрмай қалды бір ауыр.
Оралғанда іңірде, шаруадан шалдығып.
Жамыраса жүгірген бала таппай қалды жұрт.

Құны қымбат шындықтың, тартқаныңмен ішінді.
Сыңайын бір сұмдықтың, айтпай-ақ ел түсінді.
Кілттенбейтін ел едік, сақтанудан мақұрым.
Сондықтан да төледік, өтесіні ақыры.
Екпінінен дауылдың, түтеленіп түн кетті.
Сақтығы жоқ ауылдың сабылуы міндетті.
Ізге түскен ел қандай, жер шұқылап түнде тым.
Тағдыр еске салғандай бала бағу міндетін.

Жаяу-жалпы ашынып, тараптарға шауыпты.
Жатқандарды шашылып сағалқұмнан тауыпты.

Көз жасынан ағылған, көл тұрыпты шамасы.
Жусап жатты шағылда бір ауылдың баласы.
Бетімізге су бүркіп, аузымыздан үрлепті.
Жұлдыздар да тұрды үркіп, үрей шарлап жер-көкті.

Қорытқанда бір сөзбен, майдан еді қырда да.
Анықталды бұл кезде, тұрмай қалған бір бала.
Көздің жасын ағызды, қайыстырып халықты.
Бір тал гүлі сағыздың, уысында қалыпты.

Құстай ұшқан арманға, жел көтеріп жейдесін.
Жайып салды бар маңға, сағыныштың бейнесін.
Сағыныштың өлшемін, арқау етсек өлеңге,
Құмға біткен нәрсенің тамыры да тереңде.
Ақсақалдар көргенді, ақылдасты түнімен.
Сайлау бірге жерленді құмсағыздың гүлімен.

Майдангердің ұрпағы, көз алдымнан кетпейді.
Құмсағыздың бір талы, көктем сайын гүлдейді.
Өзі де ауыр ойлаудың, хабар тағы жетіпті.
Әкесі де Сайлаудың, тап сол түні өтіпті.
... Бірақ солай болғанын екеуі де білмейді.
Соғыс деген сұмдықты, атағым да келмейді.
Көзім көрген шындықтар бірақ маза бермейді.
Армандары жусаған, көз алдымда жұрт әлі.
Сағыныштан сусаған құмсағыздың бір талы...

Дайындаған Айгүл НУРҒОЖИНА,
Жаңалық ауылы,
Ақсу ауданы

ТАБИҒАТ

ОРМАН ӨРТІ - ТІЛСІЗ ЖАУ

ЕЛІМІЗДЕ ОРМАНДАР АЗ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ЖАҒДАЙЫ МӘЗ ЕМЕС. ОНЫҢ НЕГІЗГІ СЕБЕПТЕРІ – АДАМ ФАКТОРЫ, ӨРТ, АУА РАЙЫНЫҢ ӨЗГЕРУІ МЕН АЙНАЛА ҚОРШАҒАН ОРТАНЫҢ ЛАСТАНУЫ. ОРМАННЫҢ АДАМ МЕН ЖАЛПЫ БИОСФЕРА ҮШІН МАҢЫЗЫ ЗОР. ОРМАН ТОПЫРАҚТАҒЫ ЫЛҒАЛДЫ САҚТАЙ ОТЫРЫП, СУ БАЛАНСЫН ТҰРАҚТАНДЫРАДЫ. ЫЛҒАЛДЫ ЖЕР ӨСІМДІК ЖАМЫЛҒЫСЫ МЕН ЖАНЖАНУАРЛАРДЫҢ КӨБЕЙЕ ТҮСУІНЕ ЫҚПАЛ ЕТЕДІ. ОРМАНДЫ АЛҚАПТАРДАҒЫ ЖЕР АСТЫ СУЛАРЫ ӨЗЕН МЕН КӨЛДЕРДІ ҚОРЕКТЕНДІРЕДІ. ОРМАН АҢ МЕН ҚҰСТЫҢ МЕКЕНІ, ДӘРІ-ДӘРМЕКТІК ӨСІМДІКТЕР МЕН ЖЕМІС-ЖИДЕКТЕРДІҢ ПАНАСЫ ӘРІ ҚОЛАЙЛЫ ТІРШІЛІК ОРТАСЫ БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ.

Ормандардың егістік алқаптарын қорғауда да рөлі зор. Орманды жерде топырақ, су және жел эрозиясы болмайды. Ал ормансыз жердің топырағы кеуіп, шөлге айналады. Ағаштарды қар тоқтату үшін де отырғызады.

Орманды аяуы тазартатын да қасиеті бар. Мысалы 1 га орман бір күнде 220-280 кг көмірқышқыл газын сіңіріп, 180-200 кг оттегі бөліп

шығарады. Яғни ауаның құрамын толықтырып отырады.

Орман сонымен бірге денсаулық сақтау орта-сы. Сондықтан курорт пен сауықтыру кешендері, т.б. демалыс орындарының тек қана орманды жерде салынуы тектен-тек емес.

Қазақстанда орманға қарағанда табиғи жайы-лымдар басым. Өсімдіктің біздің жерімізде 57000

түрі өседі. Оның 506 түрі қорғауды қажет етіп отыр. Жойылып бара жатқан өсімдіктерді сақтап қалу мақсатымен 1981 жылы «Қызыл кітап» шығарылды. Оның мақсаты құрып бара жатқан өсімдіктерді есепке алып, оларды сақтап қалу. Ол үшін көптеген мемлекеттік шаралар жүргізіледі.

Орманды жерге саяхат жасағандағы ең қауіпті нәрсе - өрт. Өрт, көбіне адамдардың жіберген ағаттығынан болады. Олар негізінен отқа деген жауапсыздықтан туады. Әсіресе қылқан жапырақты ормандар өртін сөндіру қиынға түседі. Жыл сайын адамның ағаттығынан мыңдаған гектар ормандар, тоғайлар өрт құшағына оранады.

Орман өрттері әр түрлі себептермен болады. Көбісі еңбек және демалыс орындарында өрт қауіпсіздігі шараларының тұрғындардың бұзуы, сондай-ақ ақаулы техниканы пайдалану нәтижесінде болады. Табиғи өрттер найзағайлардан болады. Әсіресе жиі өрттер қолайсыз метеорологиялық жағдайларында

(ауаның жоғары температурасы, жаңбырдың көп уақыт боламуы) болады. Өрттер жиі табиғи объектілер жағдайын бақылау қызметтерінің жеткіліксіз бақылауы және жекелеген өрт ошақтарының пайда болғаны туралы сәйкес органдарға уақытында хабарланбағандығынан, сондай-ақ жағдайды объективті емес бағалау нәтижесінде болады. Осының барлығы жекелеген өрт ошақтарының ірі, болып, табиғи апатқа айналады.

Құрметті жерлестер, жазғы кезеңде, әсіресе маусым, шілде, тамыз айларында демалыс орындары мен орман аумақтарына барған кезде табиғатты қорғауды және барлық жанды тіршілік иелеріне ұқыптылықпен қарауыңызды сұраймыз. Себебі, табиғаттың байлығын қорғамасақ ол экологиямыздың бұзылуына әкеліп соғады. Соның салдарынан жер құнары кетіп, өрттің экологиялық зияны төңіректің бәрін шарпыды.

Дидар СЕРІКБЕКҰЛЫ,
«Қапал орман шаруашылығы» КММ, Ақсу-Арасан орманшылығының №6 айналымның орман күтушісі

АСЫЛ ҚАЗЫНА

ТІЛ МӘРТЕБЕСІ - ЕЛ МӘРТЕБЕСІ

Адамды мұратқа жеткізетін – ана тілі мен ата дәстүрі екені бесенеден белгілі жай. Әділін айтсақ, қазақ халқының басында талай қиын нәубет, зұлматтың, қайғылы күндердің болғаны тарихтан белгілі. Сондай ауыр сәттерде, сын сағаттарда атамекен қонысын тастап босыған халықтың өзімен бірге алып жүрген байлығы - ана сүтімен бойына дарыған, санасына сіңген ана тілі болды. Тіл - жеке адам ойлап тапқан туынды емес, ол барша ұлтқа ортақ, соның төл перзенті. Сол халықтың мәдени-әлеуметтік өмірінде өзіндік мәні бар киелі ұғым. Демек, тіл мәртебесі – ел мәртебесі болып табылады.

Осы тұрғыда біздің мемлекетіміздің тілге деген жанауырлығы басым. Қоғамда қазақ тілінің мемлекеттік дәрежесін нығайту еліміздің саясатының басты басымдығы болып қала береді. Еліміздің тәуелсіздік алғалы бері төл тіліміз мемлекеттік мәртебеге ие болып, қолданыс өрісі кеңейді. Үкімет тарапынан мемлекеттік тілдің қолдану аясын кеңейте түсу үшін барлық жағдайлар жасалып жатыр. Мемлекеттік тілді меңгермеген азаматтарға тілді үйрету үшін де пәрменді шаралар ұйымдастырылу үстінде. Атап айтсақ, қазір барлық жерлерде мемлекеттің тілді үйрету орталықтары құрылып, қазақ тілін үйренуге ықпалас білдірген мемлекеттік ұйымдар мен органдардың қызметкерлерін арнайы курстардан оқытып шығаруда. Мұнда қазақ тілінің әліпбиінен бастап, тілді үйренудің бірнеше деңгейі бойынша сабақтар өткізіледі. Осы орталықтан оқып шыққан мемлекеттік қызметкерлер екі жылдың ішінде мемлекеттік тілді төп тәуір меңгеріп шығады.

Еліміздің мемлекеттік тілі – қазақ тілі – әлемдегі алты мыңға жуық тілдердің ішінде байлығы мен көркемдігі, оралымдылығы жағынан алдыңғы қатардан орын алатын тіл. Осындай тілдің мұрагері болу, тіл байлығын игеру үлкен мәртебе және жауапты іс деп санаймын. Қазақ тілінің қадір-қасиетін өзгеден

бұрын өзіміз жете түсінуіміз қажет. Демек, ана тілін меңгеруді әрбір жанұя өзінің отбасынан бастауы қажет екені даусыз. Үй ішінде баламен қазақ тілінде сөйлесіп, оның сөздік қорын арттыра түсуге баса көңіл бөлген абзал. Демек, тек сөзбұйдалыққа салынып, жалаң сөзбен жоспар құрмай, сөзден іске көшкен адамның әрекеті нәтижелі болатыны даусыз.

Күнделікті жұмысымызда кездестіріп қалатын мына бір жағдайды да айта кеткен абзал. Кейбір қандастарымыздың өзі қазақша шұбарлап сөйлейтіндіктен сот процестерінде мемлекеттік тілде сөйлеуге арланатын сияқты. Мәселен, дауласушы тараптардың бәрі өзіміздің қандастарымыз бола отырып, кейбірулер аудармашымен қамтамасыз етуге өтініш білдіреді. Содан басында аудармашының көмегіне жүгініп отырған әлгі адам екі тараптың «айтысы» қыза түскен кезде мемлекеттік тілде дауласып, дес бермей кетеді және аудармашы жайына қалады. Егер, жаңағы адам арызын мемлекеттік тілде берсе, онда қазақ тілінде қаралатын істердің санының артуына өзіндік үлес болар еді, екіншіден аудармашы іздеп әуреге түспейтін болар еді.

Алтынғүл БЕРЧИМБЕТОВА,
Сарқан аудандық соты әкімшісінің бас маманы.

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ

АЗАМАТТЫҚ БОРЫШ, АДАМГЕРШІЛІК МІНДЕТ

Сыбайлас жемқорлық – заман ағысымен бірге өсіп-өркендеп, мол қаражат және қоғамдық бәсекелестік пайда болған жерлерге тамырын жайып, бүгінгі күнге дейін жойылмай отырған кеселдің бірі. Бұл кесел дамушы елдердегідей біздің жас мемлекетімізге де орасан зор нұқсан келтіріп отыр. Қоғамның бақытты болашағын тежейді, елдің халықаралық беделіне нұқсан келтіреді, жұртшылықтың заң мен әділдікке, билікке деген сеніміне сызат түсіреді. Осыған байланысты бүгінгі таңда жемқорлыққа қарсы күрес – мемлекеттік саясаттың басым бағыттарының бірі және сыбайлас жемқорлықпен ымырасыз күрес жүргізу мемлекетімізде бірегейлі өзекті мәселелердің бірі болып отыр.

Қазіргі қоғам күрделі заңдардан тұрады. Өмірдің өзі сол, қай нәрседен болмасын заңға жүгініп, жұмыс істеген тиімді. Кейде адамдардың рухани сауатсыздығынан заңсыз істерге жол беріліп жатады. Сондықтан сыбайлас жемқорлықпен пәрменді күресу үшін халықтың жол беріліп жатады. Сондықтан сыбайлас жемқорлықпен пәрменді күресу үшін халықтың құқықтық сауатсыздығын жою, құқықты түсіндіру жұмысының деңгейі мен сапасын арттыру керектігінің маңызы зор. Халық өздерінің құқықтарын, өздеріне қарсы қандай да бір құқыққа қайшы іс-әрекет жасалған жағдайда қандай іс-қимыл қолдану керектігінің нақты жолдарын толық білулері қажет.

Біз қазір жаңаша өмір сүріп жатырмыз. Жаңа қоғамның сипаты іскерлік болса, бұл жол-жас буынға жемқорлықтың теріс салдары туралы ақпаратты дұрыс жеткізу – олардың сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетінің қалыптасуына, өз құқықтары мен міндеттерін терең ұғынып жете түсінуіне және орындауына көмектесудің алғышарттарының бірі болып саналады. Атап айтқанда, ол үшін ең алдымен сыбайлас жемқорлыққа қарсы сана керек. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы сана қалыптасқан жағдайда ғана адам адамгершілікке жат қылықтардан бойын аулақ ұстай бастайды, заңға қайшы келетін әрекеттерді жасауға жол бермейді.

Жемқорлық – мемлекеттің, қоғамның дамуына тежеу болатын, болашағына кесірін тигізетін індет. Қоғамның барлық күш жігерін біріктіріп, осы дерттің одан әрі таралмауы үшін оған бөгет болудың барлық амалдарын қолдану арқылы ғана бұл құбылысқа тиімді түрде түбегейлі қарсы тұруға болады. Осы келеңсіз құбылыстың үдеп бара жатқаны жас ұрпақ тәрбиесіне зиян болатындығы бәрімізді алаңдатады. Бұл мәселеге тереңірек үңілетін болсақ, сыбайлас жемқорлық ел болашағына, ұлттық қауіпсіздікке үлкен кесірін тигізеді. Сондықтан сыбайлас жемқорлықпен күресу барлық ҚР азаматтарының азаматтық борышы және адамгершілік міндеті деп білуі керек.

Бекмұрат ДҮЙСЕНБЕКОВ,
Талдықорған қалалық сотының судьясы.

БЖЗҚ ЗЕЙНЕТАҚЫ ҚОРЫ ПЕНСИОННЫЙ ФОНД

1. Зейнетақы жинақтарынан кесте бойынша берілетін төлемдерге кімдердің құқығы бар?

Қазақстан Республикасы Әлеуметтік кодексіне (бұдан әрі - Кодекс) сәйкес, БЖЗҚ-дан бекітілген кесте бойынша ай сайынғы зейнетақы төлемі БЖЗҚ-да міндетті зейнетақы жарналары есебінен қалыптастырылған зейнетақы жинақтары бар:

1) зейнет жасына толған (ерлер – 63 жас, әйелдер – 61 жас);

2) егер мерзімсіз болып белгіленсе, 1 және 2 топтағы мүгедектігі бар;

3) еңбек жағдайлары зиянды өндірістерде жұмыс істеп, оның пайдасына жиынтығында кемінде 84 күнтізбелік ай бойы міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары төленгенін растайтын құжатты бар және осы зиянды еңбек жағдайларындағы жұмысын тоқтатқан немесе денсаулыққа кері есері жоқ басқа жұмысқа ауысқан, 55 жасқа толған азаматтарға (бұдан әрі - жиынтығында кемінде 84 күнтізбелік ай бойы міндетті кәсіби зейнетақы жарналары төленген 55 жасқа толғандар) беріледі.

2. Кесте бойынша берілетін төлемдер қалай есептеледі?

Кесте бойынша берілетін төлемдер былай есептеледі: зейнетақы төлемін ала бастайтын алғашқы жылы зейнетақы жинақтарының со-

БЖЗҚ ТУРАЛЫ ӨЗЕКТІ САУАЛДАР

масы зейнетақы жинақтарының 6,5% төлем мөлшерлемесіне көбейтіліп, 12-ге бөлінеді. Одан кейінгі жылдары ай сайынғы зейнетақы төлемінің мөлшері зейнетақы төлемдерін индекстеудің 5% мөлшерлемесіне ұлғайып отырады. Бұл ретте БЖЗҚ-дан берілетін ай сайынғы зейнетақы төлемінің мөлшері республикалық бюджет туралы заңда тиісті қаржы жылына белгіленген ең төменгі күнкөріс деңгейінің (бұдан әрі - ЕТК) кемінде 70% мөлшерінде жүзеге асырылады (2025 жылы ЕТК деңгейі - 46 228 теңге). Тек 55 жасқа толған және жиынтығында кемінде 84 күнтізбелік ай бойы міндетті кәсіби зейнетақы жарналары төленген азаматтарға берілетін төлемнің есебі басқаша.

Мерзімсіз белгіленген 1 немесе 2 топтағы мүгедектігі бар адамдар, сондай-ақ зиянды және қауіпті өндірістерде жұмыс істеп, зейнет жасына толған, олардың пайдасына жиынтығында кем дегенде 60 ай міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары төленген адамдар сияқты белгілі бір санаттағы алушылар үшін Әдістемеде ай сайынғы зейнетақы төлемінің мөлшерін арттыратын түзету коэффициенттері көзделген. Жоғарыда көрсетілген шарттардың біреуінен артығын

қанағаттандыратын адамдар үшін ең үлкен мәнге ие түзету коэффициенті қолданылады.

Егер БЖЗҚ-дан төлем жасалған күндегі зейнетақы жинақтарының сомасы республикалық бюджет туралы заңда тиісті қаржы жылына белгіленген ең төменгі зейнетақының он екі еселенген мөлшерінен аспаса (2025 жылы 753 252 теңге = 62 771х12), төлем бір рет бірақ беріледі.

Түзету коэффициенттері 55 жасқа толған және олардың пайдасына жиынтығында кемінде 84 күнтізбелік ай МКЗЖ төленген адамдарға қолданылмайды.

3. БЖЗҚ-дан берілетін зейнетақы төлемдерін алу үшін қайда және қашан хабарласуға болады?

БЖЗҚ-дан зейнет жасына толуға байланысты зейнетақы жарналарының міндетті түрлері есебінен зейнетақы төлемдерін тағайындау, сондай-ақ мемлекеттік бюджеттен базалық және ортақ зейнетақы тағайындау үшін алушылар тұрғылықты жері бойынша «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясына (ХҚКО) уақытылы хабарласуы қажет. Мұны зейнет жасына 10 күн қалғанда жасауға болады. Зейнетақы төлемдерінің барлық түрлері

өтініш берілген күннен бастап жүргізіледі. Бұл ретте өтініш берілген күн болып өтініштің және қажетті құжаттардың ХҚКО-да тіркелген күні есептеледі. Егер алушы зейнет жасына толғанға дейін ертерек жүгінген болса - зейнет жасына толған күн өтініш берілген күн болып есептеледі. Әсіресе, бюджеттен төлемдер алу үшін уақытылы жүгінген аса маңызды, себебі оны тағайындау үшін алушы ұсынған құжаттар негізінде еңбек өтілін тексеру қажет.

4. БЖЗҚ-да зейнетақы жинақтары бар мүгедектік белгіленген жандарға қайда забарласу қажет?

Мүгедектіктің белгіленуіне байланысты зейнетақы жинақтары төлемін алу үшін БЖЗҚ бөлімшелеріне немесе электрондық цифрлық қолтаңбаны пайдалана отырып, enpf.kz сайтындағы не БЖЗҚ мобильді қосымшасындағы жеке кабинет арқылы жүгіну қажет.

БЖЗҚ-да мүгедектігі бар адамдар үшін үйінде/жұмыс орнында қызмет көрсету ұйымдастырылған. Бұл ретте алдын-ала кеңес беру, оның ішінде қызметтерді қашықтан, ешқайда бармай-ақ алу мүмкіндігі тексеріледі.

МАРАПАТ

ЖЕТІСТІКТЕРІН ЖОҒАРЫ БАҒАЛАДЫ

Жетісу облыстық дене шынықтыру және спорт басқармасының баспасөз қызметінің ақпараттарына сілтеме жасай отырып, бұрынырақ газет оқырмандарына Шри-Ланканың астанасы Коломбо қаласында өткен бокстан Азия чемпионатында Жетісу облысының жас спортшылары керемет нәтиже көрсетіп, ел намысын абыроймен қорғап, түрлі салмақ дәрежесінде сынға түскен төрт қызымыз бен екі жігітіміз Жетісу спорты бокс мектебінің жетістігін жарқын паш етіп, сары құрылықтың алты алтын медалін жеңіп алғандығы жайлы жайдарман жаңалықты газет оқырмандары назарына ұсынған едік. Бұлар алтыннан алқа таққан қайсар қыздарымыз: 50 келіде сынға түскен Сила БИБОЛСЫНҚЫЗЫ, 60 келі салмақтағы Анар ТҰРСЫНБЕК, 70 келіде жұдырықтасқан Мария СИДОРЕНКО, 81 келіде бәсекеге түскен Құралай ЕГІНБАЙҚЫЗЫ және жеңіске деген жігер танытқан жігіттеріміз: 48 келі салмақ дәрежесінде өнер көрсеткен Нұрхан ҚҰМАРБЕКОВ пен 51 келі салмақта шаршы алаңға шыққан Диас БЕРІКБАЙ.

Сонымен қатар, 2025 жылғы 2-4 маусым күндері аралығында Қостанай облысының орталығы - Қостанай қаласында қазақ күресінен 23 жасқа дейінгі жастар арасында өткен Қазақстан Республикасының чемпионатында да Жетісу облысының намысын қорғаған жас спортшылар жоғары деңгейде өнер көрсетіп, бұл байрақты бәсекеде аймақ абыройын асқақтатқан болатын. Атап айтсақ, 52 келіде Іңкәр ТӨЛЕПБЕРГЕНОВА, 65 келіде Саяжан ӨЗБЕК боз кілемдегі қарсыластарын алып та жығып, шалып та жығып, ел чемпионы атанса, 56 келіде тағы бір бұрымды балуанымыз Ақнұр АСЫЛБЕКОВА жеңіс тұғырының үшінші сатысына көтеріліп, қола медальға қол созды.

Жетісу облыстық дене шынықтыру және спорт

басқармасының баспасөз қызметінің хабарлауынша, өңірдің абыройын асқақтатқан сайыпқырандар жарыстан оралған соң, жетістіктерін жоғары бағалап, «Орамал тон болмайды, жол болады» деген қағиданы ұстанып, Жетісу облысы дене шынықтыру және спорт басқармасының басшысы Ұлан Ғалымұлы РЫСҚҰЛ жоғарыдағы екі спорт түрінен топжарғандарды және

құрама өкілдерін арнайы қабылдап, оларға жүрекжарды ізгі тілегін жолдап, арнайы сый-сияпатпен марапаттады. Өз кезегінде марапат иелері де еңбектерін елепп, сый сыяпат көрсетілгені үшін алғыстарын айтып, алдағы уақытта да өңір намысын, ел намысын қолдан бермеу үшін барлық күш жігерлері мен шеберліктерін аянбай жұмсайтындықтарын білдірді.

УНИВЕРСИАДА

БІЛІМГЕРЛЕР БӘСЕКЕГЕ ТҮСУДЕ

ТҮРКІСТАНДА ӨТІП ЖАТҚАН ҚР ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫ АРАСЫНДАҒЫ XIII ЖАЗҒЫ УНИВЕРСИАДА АЯСЫНДАҒЫ ЖАРЫ-СТАРДА ЖЕТІСУ УНИВЕРСИТЕТІНІҢ СПОРТШЫ СТУДЕНТТЕРІ ЖОҒАРЫ НӘТИЖЕ КӨРСЕТІП, ЖҮЛДЕЛІ ОРЫНДАРҒА ИЕ БОЛУДА.

Атап айтсақ, жеңіл атлетикадан қыздар арасындағы 1500 метр қашықтыққа жүгіру сайысында «Дене шынықтыру және спорт» білім беру бағдарламасының 1-ші курс студенті Аяна Болатбекқызы алтын медаль жеңіп алса, ерлер арасындағы осы қашықтықта 3-курс студенті Айбол Омаров та бірінші орынды иеленіп, жарыстың жеңімпазы атанды. Сонымен қатар, Ақбаян Нұрмәмет 1500 метрлік жарыста үшінші орынды иеленіп, қола медальмен марапатталды.

Сондай-ақ, 4x100 метрлік эстафеталық жарыста Жетісу

университетінің құрама командасы үшінші орын алып, Универсиада жүлдегерлері қатарынан көрінді. Команда құрамында Ақбаян Нұрмәмет, Аяна Болатбекқызы, Анель Нұрмұхамбет және Сания Құдайберген өнер көрсетті.

Жалпы биылғы жылы жетісулық волейболшылардың айы онынан туып тұр деуге болады. Ел чемпионы атанған «Жетісу» қыздарының жеңісті жолы жалғасын тауып білімгер қыздардан жасақталған университет құрамасының қыздары да қарсыластарына дес бермей топ жарып, алтыннан алқа тағынды.

Еркін күрестен жетісулықтар екі медаль еншіледі. 86 келі салмақ дәрежесінде күрескен спорт шебері Мағжан ЖАҢБЫРБАЙ боз кілемде төрт белдесу өткізіп, бәрін айқын басымдылықпен ұтты. Алтын үшін айқаста Тараз қаласының тәжірибелі палуанымен сынға түсті. Бірінші кезеңнен бастап белсенді қимылдаған Мағжан қарсыласына дес бермей, шабуылдың өтінде болды. Соның нәтижесінде белдесудің бірінші бөлігінің өзінде ұпай қорын молайтып алды. Ал, екінші кезеңде тараздық балуанды шыр көбелек айналдырып, есепті 10:0-ге жеткізгенде төреші белдесудің мерзімінен бұрын аяқталғандығына ысқырық шалды. Сөйтіп, Мағжан ақтық белдесуін

де айқын басымдылықпен ұтып, Универсиада чемпионы атанды. Мағжанның күреспен айналысып жүргеніне 18 жыл болыпты. Тұңғыш бапкері Мади Жұмаханұлы

шығыпты.

Сүйсінерлігі сол, біздің түйе балуанымыз Дидар Мұхаметқали да кілең мықтылар жиналған ауыр салмақта сәтті өнер көрсетіп, команда қоржынына күміс медаль салды. Алыптардың ақтық айқасына шыққан Дидар финалдық белдесуде жергілікті балуанмен күш сынасты. Боз кілем иесіне лайықты қарсылық көрсетіп, текетіресте өткен белдесуде ұпай санымен түркістандық балуанның жолы болды. Талдықорғанда дүниеге келген Дидардың еркін күреспен айналысқанына 15 жыл болды. Оны бала кезінен Қанат Шоңырақов жаттықтырады. Дидар да талай ірі жарыстарға қатысып, от пен судан өткен тәжірибелі палуан болып табылады. Ел чемпионатында жүлдегерлер қатарынан көрініп, еркін күрестен спорт шебері атағына ие болған. Қос балуанның да бапкері Қанат Шоңырақов болып табылады. Екеуі де университеттің «Дене шынықтыру және спорт» білім беру бағдарламасының 3-курс студенті.

Универсиада бағдарламасы бойынша жарыстар әлі жалғаса түсуде. Сондықтан жетісулықтардың қоржыны әлі де медальдармен толығырақ болуы мүмкін.

Спорттағы бұл жетістіктер – университеттің жан-жақты тұлға тәрбиелеу жолындағы табысты қадамдарының бірі. Алдағы уақытта да Жетісу университеті бұқаралық және кәсіби спортты қолдауды жалғастыра бермек.

Ш.ХАМИТОВ.

									Затты қоятын кішкене қамба										Пенде
Тері ыдыс		Саз аспап		Есім		Греция қаласы		Канада қаласы		Сүт түбі		Жаратушы теңір	Құлагерде шапқан бала		Қыз есімі		Ресей қаласы		Киім түрі
								Кербез							Қырағы		Бос шашу		Ұсақ
Ғылыми атақ		Құс		Төсеніш		Ұлы жүз атасы		Румын қаласы		Жануар		Тапша							
Жаракат (орыс.)					Шырын						Ұлы Шоколад					Егіздер елі			
			Өлім ағашы		Түрік қаласы							Тура					Минералдық зат		Дінге сенбеуші адам
Ауыз бөлігі							Қару-жарақ түрі		Әнші				Қайық	Қауіп-қатер	Укр. парл-ті Кір				
Үнді қаласы	Есек түрі						Мектеп бұйымы						Индонезия қаласы	Ресей қаласы					
Қарсы							Адал емес		Мадагаскар аралы						Әже			Ирак қаласы	
Шиелініскен қарсылық	Тал		Ілтипат	Үсендосы				Ру		Қысқаша түсініктеме						Жылқы			
				...сақал		Шын				Атақты Шығыс ақыны				Балған саяси досы	Браз. қаласы				
	Хан орны				Құс	Құштар		Қару-...		Жапон қаласы	Бағалы жүн					Шірік темір Малай (ор.)			
	...шұбырынды	...Қошқарбаев									Есім		Ява				Түнек «...дәурен» (ән)	Төбет	Есірткі «құлы»
							Жеміс Батыр						Иран қаласы						
	Хан сарайы	Франц. физигі							Аккра					Пітір	Арам ақша				
				Ақша								Емен	Хим-қ элем.	Шығар. аты					
	Қызанақ	Өсімдік түрі		Албания қаласы		Қыз есімі	Ресей өзені		Ұлт						Ибн ...				
			Ұлыбритания қаласы							Шаруа құралы	Ру					Мініс көр/н жылқы	Неміс өзені	Шөл	
	Көңілге жағымды кез		Спорттық киім							Бірбірің басын қасиды					Гана қаласы Алжир қаласы				
									Түрік қаласы	От	Верди операсы	Ық						Намыс	
Рам	Якут бақшысы		Аша			Ашу					Автор/н еңбек/р жинағы Серт						Пәк		Кең емес
					Көне заттар мекені		Жыл аты						Өнер түрі	...-... еңгіме			Сөз сұрау		
	Ақ алтын		Қабырға					Австралия қаласы					Пері			Ресей өзені			
					Үлкейткіш зат					Жапон спортшысы							Үй әруағы (миф/қ)		

Тарату аумағы: Қазақстан Республикасы

Меншік цесі

"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ

Құрылтайшы: **Ырым КЕНЕНБАЙ**

**Баспахана директоры
Бақберген ТУКИБАЕВ**

Бас редактор
Баян ТАҢАТАРОВА

Редакция алкасы:

Гүлнұр БАЙМҰХАН – редактордың орынбасары
Зарина БЫЖЫБЕК – корректор-журналист
Мұрат КҮМІСБЕК – журналист

Кезекші редактор: З. БЫЖЫБЕК

Газет Қазақстан Республикасы
Мәдениет және ақпарат
министрлігінде
2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп,
№ 8639-Г күшігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады.
Жарияланған мақала авторларының пікірлері
редакция көзқарасын білдірмейді.
Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны
мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде
"Алматы-Болашақ" АҚ филиалы
"Офсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы,
Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru
Сауымы: alatau_gazeti
Газет 07.08.2000 жылдан бастап қазақ және
тілдерінде аптасына бір рет - жұма күні шығады.

Таралымы 2700
Тапсырыс № 607

Индекс 15534